

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

<http://www.archive.org/details/homopoliticushoc00rapp>

H O M O
P O L I T I C U S ,

HOC EST:
CONSILIARIUS NOVUS, OFFICIA-
RIUS ET AULICUS,
secundum hodiernam Praxin.

A V C T O R E

PACIFICO à LAPIDE.

(= Christoph Rapp)

C O S M O P O L I .

M. DC. LXF.

H O M O

P O L I T I C S

H O U S E

OF REPRESENTATIVES

OF THE UNITED STATES

OF AMERICA

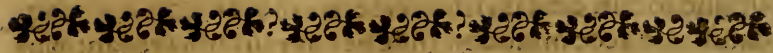
1850

J. L. RAYBURN

WASHINGTON

1850

HOMO POLITICVS,

Hoc est :

CONSILIARIUS NOVUS, OFFICIA-
RIUS ET AULICUS,

secundum hodiernam Praxin.

Purimi sunt Authores, qui Hominem Poli-
ticum hujus seculi variis informant Præce-
ptis, quorum tamen pauci pro temporum
& ingenii ratione aliquid præstiterunt, ve-
rùm qui perfectum formarint formentque,
præsertim ad singulas Respubl. meo iudicio
adhuc nullus extitit. Proinde operæ pretium existimavi,
partim ex meo ingenio inventa, aliorum moribus actioni-
busque probata, partim ex Jesuitarum placitis, moribus,
Consiliis, & denique ex Veterum & nostri seculi Exemplis
hauista Præcepta, quâ poterit fieri breuitate & Compendio
in chartam conijcere, unde conspici possit, quibus mediis
hodie Politici ad honorum & dignitatis culmen ascendant,
& ad divitiarum ingentes thesauros, Regum denique &
Principum gratiam aspireat.

Principiò naturæ quisque suæ, virium & ingenii facul-
tates novisse debet, & probè expendere, ad quæ quis aptus
sit vel ineptus, & naturæ semina sequenda potius, quàm il-
lis ad versando frustra opera & ætas insumenda. Si tamen
non profus stupidus sis ingenii, eligas Præceptores & Mo-
deratores conformandis moribus hujus seculi & informan-
do animo aptos, fidos & diligentes, illis te, tua studia, vi-

ramque totam credas, illos secteris, mores æmulcris, inq; omnibus te accommodes: inde fiet ut plus tibi credant, plus diligentia in te conferant, sibi que si non pares æmulo statum formare contentur. Illi sunt hoc tempore Lojolitica Societatis Religiosi, qui, dici non potest, quâ arte, quâ industriâ in omni doctrinâ & ad præsentis temporis rationem mores formare possint: neque te Religio avocet; persuasio quædam est, & superstitiosa Pietas, imò pura puta deceptio, quæ homini Politico, si finem suum assequi vult, non magni æstimanda; neque certè (quod principio notandum) uni Religioni se mæcipare ita convenit, ut ei adhæreas tenaciter, sed ut in omnibus eam simulare dissimulareq; (sicut temporis & loci necessitas ex tua utilitate voluerit) semper discas: Omnes siquidem Religiones à pura mente profectæ, intentionemque & conatum colendi DEI habentes, ei gratæ sunt, ac per omnes illas salus æterna speranda: prout hoc libertinorum axioma quidam magni nominis Princeps piè defendit. Eorum Lojolitarum itaque ductum in moribus & artibus sequere.

Ad annos discretionis perveniens, elige, quid ingenio congruum, quid proposito studio sit conveniens; & tum initium à Politicorum Præceptorum libris sumendum, imprimis Machiavelli famosissimi illius Politici Itali Princeps, ut & reliqua ejus scripta iterum iterumque perlegenda, qui Consilia Politico & Consiliario Principis necessaria inter omnes Politicos optime suggerit; ut ab incunte ætate semper singularia præ reliquis discas, quod in aliis non item inveniatur; idque in sermone, gestibus, arte, nempe ut linguam formes promptissimam, inque omnibus expeditissimam, ut vocis gravitati adsuescas, idque si à natura non datum, Demosthenis celeberrimi Græciæ Oratoris exemplo

corri-

corrigas, ut alios imiteris: Verum enim est illud vetus verbum, Lupum quidem auribus haud teneri posse, populum autem inde maximè ducti oportere, & præclare quidam ait: *Fr. de Mauselæer. Le-gat. l. 1. diff. 25.* nemo magnam Potentiam sine Eloquentia est affecutus. Neque pudeat affectare doctiores, donec in mores proprios abeas, qui cum gravitate juncti, humanitatis quandam speciem simulatam præ se ferant, ore quidem & vultu, ut subridens quasi intuearis & alloquaris omnes, ut gestibus & aliis illis serio velle videaris. Alcibiadem historia tradunt tantam fuisse animi facilitatem, ut diversis contrariisque moribus facile consuesceret, & veluti Polyplus ad subjecti solis speciem faciem coloremque miraret; adeo, ut secundum diversos populos, ad quos divertebatur, variaret & mores, planeque ita, ut illic natus educatusque videretur. Nam cum in Lacedæmonia versaretur, gravis & severus esse videbatur, manumque strenuus, in Ioniâ autem iners, delicatus ac mollis voluptatibus pro more gentis diffuebat: sed cum hæc sint omnia vulgata, plura non addo.

In hoc verò cardo rei consistit, ut artem excolas: rarissimi enim sunt, qui nullis imbuti litteris ac artibus naturæ tantum ductu ad culmen honoris adspirare potuerunt. Unicum in Galliis exemplum in Henrico Mommorancio *B. Græmond.* Connestabili & in Septimaniâ Prorege annotavit insignis *hist. Gall. l. 1. p. m. 51. add.* nostri seculi Historicus: At nec omitti debet, inquit, non *10. de Bussier. Hist. Fr. l. 23. p. 493.* quidem Elementa: ut portento haud absimile videri possit, virum litterarum penitus rudem, solo naturæ genio summi rerum apicem assequutum, quem ambiguus temporibus tenuit, tanta laude, ut Aulicorum ætatis suæ Princeps fuerit, seu natales, seu fortunam attendas, aut dotes animi.

am artium quarumvis, si non exquisitam & distinctam, tamen talem qualem & confusam compares, ut de omni scibili differere possis. Si vero ingenii viam præcludit stupiditas, medicamentis corrigere nec pudeat, nec religio tibi sit ad artes confugere alias, puta Memorativam, Lullisticam, Cabalisticam minorem & majorem, Magiam, Doctrinam spirituum & conjurationum arcana, & similes, quarum beneficio, si fidos præsertim Præceptores, quales sunt ignei Ignatii Hispani socii ac discipuli, nactus fueris, quasvis non saltem artes comprehendere perfectè, sed ad abstrusiora naturæ, arcana consiliorum, prævisos rerum eventus pervenire poteris; imò hoc inde habebis beneficii, ut quod natura tibi denegavit prorsus, hæc artes suppleant, ut nec ingenio, nec arte, nec quidquid inter homines magnum & singulare habetur, te quisquam major sit futurus.

Hisce artibus instructo summâ curâ videndum, qui mores nostro Politico convenient ad hæc tempora. Continentem habeas linguam, nihil effutias temerè, secundum illud,

Jo. à Cho. Ne gesticulatum loquere, aut caput manusque jacta nicker The mis, hæc optimè dicta devenustant. Sed nec sic, quasi cum quo alio levis loquere, spectes aliorum; tua frons sit apta Apher. fronti, sed utrumque modesti dabis, alterna reponens.

part. 2. l. Neque quicquid in buccam venit, garrula lingua prodat; tacuisse enim neminem pœniuit, dixisse permultos. *3. disc. 32.* Pythagoræ insiste vestigiis, cui maximè probatum fuit silentium, & eorum quæ dicere nihil attineret taciturnitas. Neque verbum ullum à te temerariò excidat, quod non vel aliis placere, vel tibi commodo esse poterit. Nec tu tam veri tenax sis, ut non fingere tanquam aranea artificiosè, quod ad tuam faciat utilitatem & institutum tempestivè di-

Silhan en scas: hoc optimè perpendens Gallus quidam scripsit; *Le*
Ministre
d'Estat l. 2. part. 1. disc. 14. *fondez*

fondement de cette opinion est, qu'encore que le mensonge soit
 defendu, & que ce soit une chose indigne de l'homme, & une
 vilaine perspective en sa conduite, que le de hors contredit se son
 interieur que la langue demente le coeur, & que la Parole tra-
 hisse la pensèe, dont elle est l'Image & le Caractere; si est ce que
 personne n'est obligè de manifester tousiours les sentimens. D'
 est aller tout ce qu'il a dans l'ame: de faire du premier venu son
 Confesseur & son iuge; & il est certain que Dieu nous a aussi
 bien recommendè le silence pour tairè le Veritez & dangereuses,
 qu'il nous a donnè le parler pour publier les necessaires. *Ac si* *EXPLAT.*
 juxta mentem Platonis crebro mendacio & fraude impe- *l. 5. de*
 rantes uti oportet ad commodum subditorum, cur non æ. *Leg. Arn*
 que Politicus noster in commodum suum privatum? Alio. *Clapm.*
 rum etiã dicta & facta ne facile prodas, nisi quando no- *de Arcan*
 cere poteris illis, vel prodesse, qui multo tibi officio paria *Rerump.*
 facere possint. Et cum opinione homines citius quam ve- *l. 2. c. 6.*
 ro moveantur, ita mores formandi, ut tibi prosint, aliis sint
 accepti. Non aliter autem prodesse possint, nisi cum sen-
 tentiam tuam & vera Consilia credis nemini; sed simulate
 dissimulare que mature discas: Hanc quippe virtutem sibi
 familiarem reddere noster Politicus enixissime laborer, si
 enim ea in privatis contractibus locum haber, uti *JCrus ait, l. 1. D. de*
 posse sine Dolo malo aliud agi aliud simulari, quanto ma- *Dolo Ma-*
 gis in Politicis? Hinc perbelle Romana eloquentia Parens: *lo.*
 Ut ad effectum, ait, Consiliorum suorum veniant; multa *Cic. l. 10.*
 oportet simulent in viti, dissimulent que cum dolore. Legi- *Ep. 9.*
 mus Tiberium, ut iram, simulationem secretaque libidi- *Tacit.*
 nes meditari, iisque se adsuafacere posset, Rhodum in exi- *an. 1. 4. 4.*
 lium discessisse; ita tu discede in animum tuum affectu que
 tuos omnes cohibere, falsa simulare, libidinemque occul-
 tare discè. Nihil tam nocet Homini Politico nocuit que,
 quam

quam apertus animus, lingua veri prodiga, Consiliorumq;
Val. Max. detrectrix; Cum enim taciturnitas tutissimum rerum admi-
l. 2. c. 2. nistrandarum vinculum dicatur, & rectè Curtius sentiat,
2. Curt. neminem res graves sustinere posse, cui tacere grave. Inde
l. 4. c. 49. si non alterius solum tui commodi causâ taciturnitatis lau-
 dem habeas. Bene Poëta;

Eximia est virtus, præstare silentia rebus:

At contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Et alius quidam scitè dixit, quanquam non in omnibus ad
 nostrum scopum;

Ex Ana-

xandro

Convico

Chokier.

Th. Pol.

Aphor.

p. 1. l. 3.

c. 15.

Tr. Boc-

cal. Par-

nas. Ragg

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

38. c. 1.

Commissa cui sunt verba, ceu depositum,

Si retegat, est iniquus, aut est garrulus.

Si spe lucri, est iniquus: hac sine garrulus,

Censendus autem uterque pariter improbus.

Magis necessaria sapius est scientia tacendi, quam loquen-
 di: hucque possunt accommodari, quæ subtilis ille Italus de
 Secretariis Principum prodidit; Ego, ait, edoctus sum, nul-
 lum Secretarium (Politicum, Aulicum, Consiliarium) se-
 cus ac alii existimant, esse laudandum, qui lingua promptus
 est, sed qui bene tacere novit. Itaque caveas ne varias res
 crebro scisciteris ab aliis, tuum commodum præsertim nil
 attinentes: hinc enim suspicio garrulitatis apud Prudentes
 oritur, secundum illud; Percontatorem fugito: nam gar-
 rulus idem est, in omnibus quippe auram, cujusvis frugi Po-
 liticus captare debet. Non verò taciturnitati studeas, ut a-
 liis potius quam tibi prosis, sed ut tibi nec noceas. Itaque si
 quid prolatum velis, unde emolumentum venari possis, ar-
 te id per alios arcanorum aucupes vel quocunque modo fa-
 cias: ex eo hoc commodi habebis, ut animum eorum, qui-
 buscum necessario conversandum, aucuperis.

Cavendum certè à Conversatione multorum, ut & à fami-

familiaritate nimia parium præsertim & inferiorum, à quibus tibi nil commodi (cujus Homo Politicus studiosissimus esse debet) præter contemptum & diversorum sinistra judicium provenire possit. Insignis hac in parte artifex fuit Dux ille Gallus Espernonius, qui raro sui copiam faciebat vitando ex familiaritate contemptui: celabat se in ostentationem, quò maior audiret. Prudentis est oblivisci neque novisse, cuius nihili faciunda gratia, inquit Comicus, ita de te nemo unquam iudicare poterit, & tu potius aliorum, quam alii tuum, explorabis animum: quia verò verus animus tuus neutiquam alteri est detegendus, tu quidem Alexandrum VI. Pontificem mature imiteris, qui annos 36. Cardinalis multorum Pontificum mores observans, callidè in suum usum longâ experienciâ contulit. Ut porrò speciosè iurare discas, quò alios fallendo, tu tamen omnium amorem & commodum habeas (iusiurandum enim non perdendis sed servandis rebus natum est) quod tamen caveas ne fiat, nisi necessitate efflagitante. Lysandri hominis versuti dictum fuit; pueros tesseris, viros iuramentis decipi debere. Apage tenellam planè conscientiam Ferdinandi II. Arragoniæ Regis, qui nihil unquam quidquam tam detestabatur, quam periurium, quàm fallaciam, ut crebris sermonibus iactaret, malle se mori quam fœdari. Imitandos tibi propone Parthos, apud quos fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit; ac præfatum Alexandrum VI. de quo fertur, quod nihil minus præstiterit quàm iusiurandum & tamen doli cesserint ei feliciter. Verba magni Machiavelli latinitate donata non pigeat adscribere: Is, (Alexander VI.) inquit, nihil quàm mortalium impostorem egit, nihil quàm ad omnem malitiam & fraudem (quo hominum genus falleret) mentem suam exercuit. At qui reperit subiectam

B. Gramond. hist. Gall. l. 3. p. 100. 226.

Plut. in Lacon. AEn. Sylv. Justin. l. 4.

Machiav. vel. Pr. c. 18.

quam tractaret materiam, in asseverando autem qui magis fuerit efficax, aut qui speciosius iuravit iusiurandum; vicissimque qui minus præstiterit, nemo unquam fuit: nihilo fecius doli nunquam non commodè ei cesserunt. Hanc enim fallendi artem probè callebat. Hæc Politicus. Hoc tamen facias apud inferiores, si extrema necessitas facti alicuius minus honesti, utilis tamen tibi, tui excusationem exposcat, apud eos præsertim, qui vel iudices vel arbitri sint futuri (sæpè enim in vita Politica s. Civili malitiosi nobis aliquid præter spem molestiæ afferunt:) apud superiores autem, ut fidem merearis, gratiam & clementiam consequaris, & omnem perfidiæ suspicionem amoveas ac te eâ eximas. In rebus dubiis, contra delatores rarius de crimine alicuius iudices, quod levitatis notam habet. In omnibus autem actionibus honori & dignitati tuæ servientibus ut fallas alios fallaris à nemine, diligenter attendendum: fallis autem alios, si perspectis aliorum ingeniis, moribus, arte, & conversatione, nullis neque in privatis Colloquiis, neque publicis consiliis, qui tibi nocere, quique prodesse possunt, contradicas, laudes omnes, omnibus subscribas, atque in omnibus te ingenio aliorum accommodes, probeque observes hoc Distichon:

*Qui fidus nullis, affabilis omnibus, omnes
Decipit, hunc primo suscipit Aula loco.*

Hinc enim fit, ut animum suum tibi credant, arcana aperiant, inque secretiora Consiliorum suorum te admittant, ex quibus deinceps, quid in rem tuam sit, remotis arbitris faciliè elicere potes. Si tamen aliquid agendum, quod alios offendere potest, sive in publicis, sive in privatis, illud non ipse sed per alios facias; itaque semper tibi habeas homines imprudentes, ambitiosos, nec rarò seditiosos, temerarios, dela-

delatores, calumniatores, exēplo duorum apud Regem Angliæ Henricum VII. Ministrorum Empsonii & Dudleyi, *Fr. Ba. con. hist.* quorum copia facilè datur, illorum operâ clam ita utaris, ut magis, si quicquam actum, illorum temeritati, quàm tuæ *Henric. VII.* calliditati adscribant, & præsertim si ita clanculum moderatus fueris tuas actiones, ut cui tu aduerferis dubia subministrare possis consilia eademque habeas, quæ tuis Administris suggeras, ut si in aduersum ceciderint, tuo arbitrio ea interpretari possis. Ne fallaris, animum & consilia, uti dixi, tibi serues integra, inque dictis & factis, antequam aliquid aggrediaris, omnes circumstantias probè excutias, finem maturè proponas, non gladiatorum more consilium in arena captes; nam iuxta Lucianum,

Tardum Consilium longè præstantius,

Præceptum autem semper habet comitem penitentiam.

Sed prudentes imiteris, qui non modo quæ ante pedes sunt, cernunt, sed & futura prospiciunt; uno verbo, quibus cauta consilia potius cum ratione, quam prospera ex casu placeant, ut cum Tacito loquar. Cave cum Ludovico XI. Gal- *Tac. hist. 2. 25. 3.* lorum Regè, fortunæ quicquam tuarum actionum committas, sed vel astu, vel simulatione, vel aliâ quâvis arte *Ph. Co. min. l. 4.* prudens possis evadere & finem tuum assequi: sicque soli tibi rem agis cautè, nisi sis planè stupidus; res ipsa suggeret *c. 1. de modum & rationes alios fallendi, gloriam, honorem, com. Reb. gest. Lud. XI.* modum, cum aurâ populari assequendi, paritque hæc res admirationem, si quod aliis ignotum, tu prospicere & prædicere possis.

Ut autem mores tui aliis sint accepti, etiam atque etiam videas, ut te superioribus sermone, gestibus accommodes, omnia simulando dissimulando ad captum, ne tu adulationis aut assentationis suspensionem incurras, præsertim apud

Principes: id enim ut contemptum apud pares, ita non raro odium tui Principis conciliat, ne facile (utut Assentatores in Aulis locum præcipuum obtinent) eventum rerum tuarum minimè felicem experiaris. Ideò vellem, ut quàm diligentissimè ponderares consideraresque Præmium à Ca-

*Dion in
vit. C.
Calig.*

io Caligula Cæsare Adulatoribus & Aulicis datum hoc modo; quum Publius Afranius Potitus homo plebeius, stulta quadam assentatione non modò volens, sed etiam adhibito iureiurando promississet, si (ægrotus) Caius convalesceret, se libenter moriturum: Quumque Afranius Secundus, vir Equestris Ordinis, dixisset se velle ob eandem causam in singulare certamen descendere, ambos pro pecunia quam se speraverant accepturos, quòd vitam pro Caio profunderè voluissent, coegit (Cæsar) promissa facere, ne peierarent. Severa castigatio! Ergo adulationem ceu pestem fuge. Cumque hodiè nulli sint in Aulis Principum acceptiores, nulli feliciores parasitis, quibus plurima Principes largiantur, ii verò, quibus onus gubernationis incumbit, vix admittantur, raroque remunerationem laborum accipiant, cum tamen virtutum præmia tribui merentibus conveniat, ne tamen dedecus pro gloria præmium Assentatorum habeas, cautè Principi assentiaris, ne videaris esse ex eorum numero, qui tam noctu quàm interdium permulcent aures suis Principibus, nec tantùm applaudunt dictis eorum singulis, sed & prolixè eos ornant laudibus, quos tamen exacerantur taciti, quantumvis fausta ominando propalam; ut Philo adultores assentatoresque aulicos depingit.

*Philo li.
br. de
Migrat.
Abrah.*

Non perpetuò Principem tanquam umbram secteris, neque prorsus conversationem eius fugias, sed cum ipso tanquam cum igne age, à quo non adeò abes, ut illius calore foveri non possis; ne sic illi appropinques ut illius incendio

dio ipse conflagres. Verùm probè observes si quando curis vacuus Princeps ad lætitiã solvitur, tum autem seria (non molesta) afferens, animo ejus facetiis singularibus (non tamen scurrilibus, vel sordidis, aut asperis, quæ acrem memoriã relinquant) cum gravitate quadã indulgeas. *Tac. an. 15. 68. 4.* Itaque non minus facietiarum, historiarum, quàm sapientum consiliorum copia pro temporum diversitate institutum oportet esse politicum. Pocula etiam, si quando necessitas efflagitet, non detrectes, more nostri seculi laudabiliter fere ubique recepto: imo aliquamdiu Principem largius invites, tum præsertim, quando aliquid commodi speras quod Lojoliticæ Societati solennè medium & arcanum status, hamusque ditandorum Collegiorum hætenus fuit) sicque assentationis vitium declinans optimè cum Principe conversaberis. Vulgaris Politica præcipit, ut Princeps Ministrorum suorum ingenia noscat, secundum illud:

Principis est virtus maxima nosse suos.

Sed tu cave animum tuum exploret, versutus sis atque versatilis, cautè tamen in quamvis partem tanquam rota figuraris, vafer & involutus, addo ac astutus, ut tu potius ejus conversatione probè agnoscas ingenium, antequam audacter cum eo converseris; vide sis ut tam peritus fias in ingenio & moribus Principis, quam in ejus negotiis. De reliquis cum aliis ita vivas, ut summa humanitas in vultu, verbis, gestibus appareat, omnibus te promptum & paratum offeras, studiis, servitiis, ut ante dictum & sæpe dicendum.

Cum autem homines studiosi sint plerumque proprii commodi, neque necesse est, ut adjuves omnes, in contemptum enim facilè incurrere potes, si quid denegandum, vel promissum non præstandum: itaque cave ne in promissis tuis more Gallo-Germanorum ita sis prodigus aut largus *Tac. hist. 3. 58. 5.*

& immodicus, ut facultas factum præcludat (quod levitatis suspicionem adferens odii causa sæpe existit:) sed ita modereris affectum benevolum, ut de te magis expectent futura quàm petant præsentia. Propone hac in parte tibi imitandum Atticum, de quo sic Author: Quicquid rogabatur, religiosè promittebat; quod non liberale sed leve arbitrabatur, polliceri quod præstari non posset, Rerum Gallicarum habenas moderans Luynæus apprimè hoc in passu meum instruere potest Politicum: hic enim nascente fortunâ Comiti Ludæo, Ducis Aurelianensis informationi admoto, viro profapia illustri sæpè promiserat (si aliquando rerum potiretur) procuraturum se res Comitum, effecturumque in Ducatum erigeretur Comitatus Ludensis: At enim nihil promissis concessum: negatur Comiti Ducem esse fortassis Luynæus non è re sua esse prævidit, si promissa impleret. Insta, mi Politice, & sequere.

Moribus formatis videndum tibi est, qualem vitæ velis eligere conditionem & in quo loco: Quum enim vita nostra, maximè politica, non consistat in speculatione, sed actum requirat, stolidè faciunt, qui ætatem in vita domestica agunt. Proinde tanquam meta vitæ conditio proponenda, non minus qualis illa sit, quàm quo loco incunda: quæ facile eligi potest ex naturæ inclinatione & loci occasione in quo victurus sis. Ex singulis deinde Præceptis Politicis (Doctrina enim Politica est amplissima omnium gentium, ita singularium diversissima: ut stolidum sit omnium Rerum publ. perscrutari formam Politicam) ea eligere debes quæ necessaria sunt ad tuam conditionem & Reipubl. statum ubi vitam acturus sis, cujus omnes articulos perscrutari, & tanquam tuos digitos tibi reddere familiares satages. Consilia, facta, rerum eventus; & talia, non quæ sunt in utilita.

tilitatem publicam facientia, (id enim quilibet facit, qui se & suos negligit) sed tuis commodis & fortunis præcipuè servientia observabis, ut ea in praxin deducere possis : neq; quibus hæc fieri possint rationibus cures, modò aliquam honesti speciem præ se ferant, nec multum labores, si in eorum vitiorum infamiam incurras, sine quibus scopum tuum non facile assequi possis, ut de Principibus ait Machiavellus. Cumque nulla sit fueritque Respubl. quæ non viros habuerit, vel autoritate præclaros, vel divitiis abundantes, & uno vel utroque nomine Principibus acceptos, hostibi ad imitandum proponas, ex illorum factis & consiliis, quid in rem tuam sit, promas, neque id præcipuè æstimes, quid laudis apud vulgum obtinuerint, sed quid divitiarum & potentia reliquerint, quò consilia sua direxerint, quem vitæ actionumque finem & scopum habuerint, ut mature in omnibus, quæ prosunt imitari, quæ noceant fugere & declinare discas. Deliberandum porro tibi, an serviendo vitam transigere, an aliquando alios tibi servituros; hoc est, an itatum quò victurus sis, conservare vel mutare, & Regiminis partem vindicare cupias; in utroque modum monstrabo.

Loco ubi officium tuum elocare velis, prima cura animum subeat, ut te illi adjungas cui succedere velis, si sit apud Principem in gratia & autoritate populi: sin autem nec gratiâ nec autoritate valet, illum qui primas tenet, (si præsertim videas inter illos occulta esse dissidia, ut alter alterum cupiat suppressum) omnibus sceteris studiis, affectus ejus foveas, promoveas, qua possis arte, frigidum suffundas, ut altero suppresso succedere possis. Prior tamen modus crebrior est (non rarò & uterque modus conjungitur, quod exemplis non longe petitis posset comprobari, nisi o-

diosa

*Vid. Chro
Besold.
diss. de
Arc. Re-
rump. c.
1. n. 4.*

diosa forent) cum semper reperiantur homines docti simplices & pii, qui literatos amant, illis præcipuè delectantur, qui literis & moribus præclari & rationibus præclare instructi, ad omnia servitia officiosi & templo, & foro se applicare possunt; horum tu observes & mores, & actiones & consilia omnia, ut omnibus ad nutum te accommodare possis, donec favorem occupes, & promotionis spem habeas; ubi meo consilio tibi cujuslibet conditionis officium nullum detrectandum est; ita tamen ut ad altiora adspirandi non præcludatur aditus.

Tac. Ann

14. 4. 2.

Primum honoris gradum nactus, cum officii ratio familiaritatem aliorum exposcat, in eâ ita te temperes, ne aliis ex tuo ore sapere videri velis, neque consiliis & votis aliorum semper contradicas, aut aperte te opponas: prius arrogantiam, posterius odium apportare faciliè poterit: sed omnia consilia vota que repetita laude approbès, secundum illud; ais, ajo; negas, nego; ne omnem auctoritatem crebris contradictionibus (ut loquitur Tacitus) destruas. Si tamen tibi adversentur, in tuum sensum commoda explicatione flectas, ut tuum subjiciens videaris habere aliquid reconditæ prudentiæ, quod alii in te desiderent: hinc auctoritatis & gratiæ affectus sequuntur: cum præsertim in conversatione privata humanitatem singularem simules, ab amicitia intima alienus, ac usitato fraternitatis titulo in ore, quem tu cave in animum dimittas: cum non sit Politici, contra suum commodum & honorem alicui præter verba fidum præstare obsequium, aut animi recondita detegere. Quo aliquantum observato, interea observandi tibi potentiorum & primariorum familiarium mutuæ amicitiae & affectus, vel multorum in unum alterumve, cujus tu præsertim ambis dignitatem & officium, odia. Id videas, cui tandem

dem in ijs quæ tibi tuoque honori inserviunt; abstrusiora credere, & finem quem propositum habes, eorum consilio ac auxilio assequi possis.

Cum autem hominis natura planè sit politica; quæ alterius ope egens ex eo vinculum sibi quærat, & nanciscatur, neque ulli unquam sit fidendum; itaque etiam atque etiam videas, ubi affinitatis jure aut matrimonio ad secretiora affectus admittaris, tum omnibus modis laborandum, ut vel filiam vel illius agnatam ducas, cujus familia apud Principem fuerit sitque in gratiâ, sit ampla & potens, qui vel ipsi, vel per alios te non promoveant (id enim est abjecti animi) sed tu conatus eorum juvare videaris: per istiusmodi affinitatem enim multos tibi cognatos amicosque conciliare potes, ut Livius ait de Servio: Hinc ille scitè dixit: Matrimonium est ad majora nitenti decus ac robur. Cumq; jam ante tibi fuerit notus in hunc vel illum animus, non quod tu velis tui promovendi, sed ulciscendi illius injuriam gratiâ, hunc remotum, omnia agas, ita tamen ut affectum tuum sartum tectum erga illum retinens nihil à pristina humanitate discessisse videaris: si quid controversiarum inter illos ortum, coram si non excusare possis, culpes, deplores; nullius te participem simules, & ita animum explores: si que in suspitione fueris, tum demum locus erit, ut jurciurando exquisitissimo te purges, quo homines commoti abhorreant quicquam mali de te credere, præsumere aut suspicari. Non desines autem aliis consilia subministrare occulta, ut illi per suos (quos tu apud eum instimules) te ignorante persecutionis & oppressionis apud Principem semina spargant, odium illius excitent, ut causæ sint removendi & ejiciendi ab officio: ne verò suspicio apud alios, qui multum præstare possint, oriatur, unde periculi quicquam me-

Liv. l. i.

Tac. A.

gric. 6. r.

tuendum, non modo juramento privato te purges, infcio
Vid. io. l. te omnia esse facta, verum & officium detrectes, cum Tibe-
57. Tac. rio, qui, cum occulte Matris artibus & paucorum consiliis
an. 1. 13. s. imperium ambiret, ita moderatus est omnia, ut oblatum
 magis respuere, quàm desideratum acceptare videretur.
 Quod si minus tutum videtur, hoc age, ut vel deiciatur si
B. Gra- possibile est: prout Luynæus æmuli sui Arnouffii Jesuitæ
mond. H. (quem Regis Galliæ Ludovici XIII. conscientiæ nuper ad-
G. l. 11. p. moverat) affectati in Aula rerum imperii suspecti, secessum
516. procurasse scribitur: vel cum gratia tanquam emeritus di-
 mittatur; vel quidem in officio conservetur te tamen ad-
 juncto; vel idem ad alia promoveatur, ut Tiberius Germa-
Tac. ann. nicum ad alia ac alia officia promovisse legitur. Inde Histo-
2. s. 1. ricus ait: Tiberius specie componendi Orientis Germaniæ
Tac. an. cum dolo simul & casibus objectare destinavit. Otho spe-
13. 46. s. cie legationis in Lusitaniam se ponebatur. Mucianus in Se-
Tac. hist. cretum Asiæ repositus est. Hoc modo Theodorus Styppio:
1. 10. 2. ta Consiliarius Manuelis Comneni Imperatoris Constanti-
Nicet. nopolitani rem aggressus, solus in gubernatione Imperii a-
Choniat. pud Cæsarem omnia administravit: nam Collega Johanni
in vit. Hagio Theodoritæ ejusdem Cæsaris Consiliario solers ad-
Manuel. junctus, iis dignitatibus non contentus ad summum fasti-
Comn. T. gium plenè velis ferebatur. Oblatâ igitur opportunitate
V. Histor dissidiorum inter virum Nobilem Michaelem Palæologum
August. & Josephum Balsamenum, cui Hagio Theodoritæ Soror
p. 534. nupta erat, consilium suum urget, ac Hagio Theodoritam
 è Regia, tanquam è cœlesti specula, in extremum angulum
 Præturæ Græciæ & Peloponnesi exigit, ad provincias eas
 rite constituendas, eorumque virorum dissidia dirimenda.
 Cæterum Johanne iter adhuc adornante, fortuna discessu
 ejus non expectato, ad Styppiotam transit; cumque cupi-
 de &

de & familiariter amplexa, ad omnes dignitatum gradus pro temporibus evexit, & gloriam gloriâ cumulavit. Si verò & hoc commode fieri non potest, tu ipse quam diligentissime attende tempus, quo vel propter morbum vel legationem, vel aliud aliquod negotium ab Aula absens est, tum incipe ejus ruinam apud Principem operari nocte dieque, primum insinuatâ diffidentia, ex in odio, ut Arbitrè Rerum Gallicarum Luynæus æmuli sui Mareschalli Ancræi casum quam felicissimè procurasse, ac sibi primarii Ministri munus apud defunctum Regem Ludovicum XIII. s. justum acquisivisse fertur.

*B. Gra^m
mond. H.
G. l. 2. p.
156. 10. de*

Hoc in contrahendo matrimonio inferendum duxi necessarium, ut conjugem ducas tuæ naturæ, tuisque moribus, quantum fieri potest (quod tuis artibus, quæ raro fallunt, explores) conformem, taciturnam, quam formare tuarum actionum adjutricem (exemplo Mareschalli in Gallia Ancræi, qui per Galigagam uxorem Reginae percharam, familiae suæ augmentum, primosque in Aula favores sibi acquisivisse traditur) & cui tutò credere ac fidere possis; ne quod Fabio Maximo evenit, garrulitas uxoris secretorum conscientiae tibi afferat necem vel periculum saltem: digna est illa historia ut tota adscribatur: Fulvius (Fabius Maximus: erravit enim Historicus in nomine) verò Cæsaris Augusti amicus, cum jam senem eum sapius querentem audiret de solitudine suæ Domus: quodque duobus Nepotibus fato functis, Posthumo, qui solus reliquus; ex calumniâ nescio quâ exulante, cogeretur uxoris suæ filium ad successionem Imperii vocare, quanquam miserans & consilium captans revocandi ab exilio Nepotis: cum inquam hæc audiret Fulvius, enuntiavit suæ uxori: illa Liviæ. Livia autem acerbè cum Cæsare egit, cur, quoniam jam pridem id decre-

*Buffier H
Fr. l. 24.
p. 500.*

*B. Gra^m
mond. l. 2
p. 144. &
10. de
Buff. hist
Fr. l. 24.
p. 498.*

*1. Lips. in
Annot.
ad Ann.
Tac. l. 1.
p. 11. ex
Plut arc.*

visset, non accerferet Nepotem, sed se odio invidiæque successoris objiceret? Venientem igitur de more manè Fulvium, & solitum illud dicentem Ave, Cæsar. resalutavit; Valse, inquit, Fulvi. Atque ille id intellegens domum seillico subduxit, & vocatâ uxore: rescivit, inquit, Cæsar, non siluisse me arcana. Ideo mori mihi decretum est. Uxor autem: jure, ait, quoniam tam diu mecum habitans vivensque nec noveris nec caveris intemperantiam meæ linguæ. Sed præcedam tamen & ego, & accepto gladio, se ipsa viro coram interemit. Ergo tu, ô Politice, magnam adhibe hæc in parte cautionem, ne idem te maneat infortunium: multa enim ad augendas fortunas per uxorem tibi expedienda sunt, imò plurima, quæ quasi te incio cum aliis agat: si verò ea cedant in commodum tuum, taciturnitati ut maximo perè ea studeat necessè est. Deinde ne affines tuos tuis adjuves opibus, eosque fortunatiores reddas tuis fortunis, inde enim lites plerumque oriuntur; unde etiam Politico non raro solent evenire adversitates; sed eos quoquo modo promoveas, & Luynæi Galliæ Regis supremi Ministri insistas vestigiis: qui Brantæum & Cadenetum fratres unâ secum trahebat, quò fortuna monstrabat iter: si quid immemor aut spontè prætermiserat, legebant fratres eò avidius, quod utrique erant domi res angustiæ & tenues. Ut sic aliunde auctis divitiis te venerentur, te observent, perpetuaque gratitudinis argumenta exhibeant: quique te, quando opus, defendere possint: tutissima quippe & utilissima sunt beneficia, quæ quis de alieno suis largitur, fortioreque vinculo obstrictos reddunt gratitudinis. Notes tamen, ô Politice! & hæc diligenter; nec etiam tuis secretissima, quæ per te expediri possint, neque alterius ope indigent, negotia credas: si enim alios adhibueris metuendum tibi semper,

ne;

*B. Gra.**mond. H.**G. l. 2. p.**271.*

ne, quando illos fortè offenderis, prodant tua consilia: nulla namque major inimicitia, quàm quæ inter consanguineos oritur: quæ quoquo modo avertenda. Sed hoc enixius observari debet, quò majorem dignitatem & regni imperiumque delegatum à Principe sis consecutus.

Major Auctoritas, major apud omnes gratia acquisita, majorem curam callidorum consiliorum exposcunt, ut Principis gratiam, auctoritatem, & amorem populi non conserves modò; verùm subinde augeas. Arduum hoc & difficile: eum enim Auctoritas & Gratia sint fluxa ac instabilia, nisi fulcro divitiarum & potentia nitantur: paupertas enim nihil nisi contemptum parit, ad inferiorum opem non rarò nos adigens, ut verissimum illud sit:

Hand facile emergunt, quòrum virtutibus obstat

Res angustæ domi — —

Hinc optimè egit Phormio, quando repudiavit imperium classium Atheniensium: quòd sibi ob paupertatem non sat auctoritatis apud milites fore diceret. Summa ergo requirit necessitas, ut divitiarum curam, auctoritatis & gloriae antevertas: quibus homines maxime & honoris & amoris affectus concipiunt. Hinc benè, nescio quis, ait:

Quantum quis à sua nummorum possidet arca,

Tantum habet & fidei.

Expeditum hoc tibi dabo, si prius præcepta quædam dilucidius proposuero.

Dixi simulanda esse omnia, in eoque Tiberium imitandum; qui cum esset ingenio insidiosus, & commodi proprii studiosissimus, semper simulabat, ea se velle quæ volebat, & contrà; his quasi insensus, quibus consultum cupiebat, ijs quos oderat, benevolus quasi apparebat hinc verba ejus plerumque obscura, suspensa: nunc perplexa, nunc in

EXPANS.

Attic. H.

Arnise.

de Repu.

l. 2. c. 2.

n. 73.

Dion. in

vit. Tib.

Tac. an. 1.

11. 5. 1. 33

4. 4. 31. 3

Ex Cæp. Besold. hist. Constant. p. 169. B. Græmond. H. G. l. 3. p. 226. Tac. An. 2; 55, 3. Gramōd. H. G. l. 3. p. 230. 332.

speciem recusantis composita. Michaelē Calephatē Imperatorem Orientis produunt historiæ fuisse ingenio subdolo, etiā linguā ab animi sententiā dissentiente ac discrepante; alia tegere, alia dicere solitum fuisse: De Duce E spernonio Gallo legitur, ei fuisse sublime ingenium, implicita mens & obscura, arcani capax: Iccirco omnibus benevolus appareas, inferioribus, paribus; in sermone, gestibus, in omnem humanitatis speciem demissus: amicis pariter, ac inimicis. Imò his quàm illis majorem quod ad faciem, quod ad verba, quod ad gestus, benevolentiam simules, etiā interdum (sed rarissime) quod ad effectum: exemplo Germanici, qui cum Pisonē acerbissimo inimico tanta mansuetudine agebat, ut, cum orta tempestas raperet Pisonem in abrupta possetque interitus inimici ad casum referri, miserit triremes, quarum subsidio discrimini eximeretur: si præsertim quaqua ratione nocere tibi possunt; inde enim triplex tibi commodum; ut illi inimicum, si quem fovent, affectum deponant; non facile delatoribus credant; ac denique te hominem Christianum autument; qui & inimicos diligere possis; atque triplici nomine à suspitione liberatum te aliis commendent. Mariam Medicam Reginam Galliarum, Uxorem Henrici IV. artem simulandi dissimulandique optime calluisse historica monumenta tradunt; in tantum, ut omnem à primario Regis Ludovici XIII. Ministro Luynæo sibi illatam injuriam probè dissimularet; si quando palam de ipso proloquuta, perhonorificè dixit, ut ne quidem sensisse injuriam diceres. Postquam illa aliquando Cosieras venerat, Regis prænuncius Luynæus huc se citatis equis confert: intromissus invidia detegendæ ergo provolvitur in genua; defixusq; in Reginæ vestigia, in modum adorantis, simbriis tunicæ inprimit oscula. Regina amula

amula utrinque dissimulatione, lapsum erigere, prensare manum, placideque arridere ut fido & amico. Illi pro veneratione silentium est: dumque palpitans hæsitat specie timentis, Regina sic inquit; Lætam se aspectu viri, qui Regi inter intimos est nec defuturam promovendo in gratiam Regis, & si quid adjici possit fortunæ viri, qui se collaturum opem suam promisit conservandæ, quæ in præsens est, filium inter & matrem concordia. Hujus illustris Reginae insiste vestigiis, & salvus eris. Candidatos Consulatus Romæ imiteris; hi petitori consulatum, præterquam quod multos sibi conciliare coacti sint amicos, qui Salutatores, Deductores, Sectatores, quævis officia honoris ipsis exhibendo, alios cives in similem affectum amoris & officiorum pertraherent; hoc primum summâ curâ & studio attendebant, ut nomina singulorum civium ex Nomenclatore (ita cum vocabant qui nomina civium designata Domino suo recitabat) discerent, eosque suo nomine salutarent quotidie, amicumque affectum ut & humanitatem singulis declararent, unde spem bonam futuræ administrationis & officii apud cives susciperent, eumque suo calculo jurarent: ita tu in officio novo omnes salutes, & quantum fieri potest, singulorum conditionem & fortunas, illorum præsertim, qui tuam opem & promotionem in Aula exposcunt sæpius, qui te populo recommendatum reddere possunt, noscas; ut petitionem illorum prævertens promotionem & auxilium offeras, idque amicis pariter atque inimicis ut dixi, verbis prolixis, tanta humanitate & benevolentiam facias; ut si vel non possis vel nolis illos adjutos, facile tamen si non excusare valeas (ad quod laborandum) humanitas illa laudem habeat, ut quod unus in te culpet, si ab alio lauderis, humanitas illa culpam diluat, quam in aliis austeritas mereri

*Io. Rosin.
Aniq.
Roman.
l. 7. c. 8.*

veri videtur. Adjuvandi autem promovendique sunt tibi omnes, unde spes utilitatis aliqua lucet, (Id tibi felici Politico apprimè curandum, nequicquam facias unde commo- dum non proveniat) neque attendendum, an mereantur vel non, dum tu merearis aliquid: idque sine periculo & difficultate facere poteris, si tibi soli gubernationis partes demandata sint. Si verò Collegas minus fidos faventesque habeas, alia ineunda ratio: videndum enim tum summâ curâ cujus sint ingenii. Hoc autem etiam atque etiam magis, ut ad omnia officia, superiora præsertim, homines vel timidi, vel subiecti animi, aut avari, vel indocti, vel denique juvenes, qui per ætatem nec iudicio pollentes, nec experientia edocti, inconstans consilium, nec pertinax rectè faciendi propositum habent, promoveantur: sic illos metu deterritos, aut spe commodi commotos, istarum rerum experientia fluxos, à tuo nutu dependentes: hos ob auctoritatem & prudentiæ persuasionem facili negotio flectere poteris, ut in tuam non modo descendant sententiam, sed &

Chr. Be- ad nutum pareant. Id quod probè observavit Nicephorus
sol. hist. Botoniates Imperator Orientis, qui publicorum negotio-
Const. ex rum procuracionem committebat hominibus linguas bar-
Manass. baras usurpantibus, rectè loqui nescientibus, totos dies in
p. 224. crapula & ebrietate conterentibus: quorum & familia & Parentes, avi maximè, serviles erant: tam animo quàm iudicio barbarissimi, linguis Scythicis, intellectu pronun-

Nicet. in ciatuque difficilia garrientes. Ac Manuel Comnenus ibi-
vitae eius dem Imperator in Oriente, qui eunuchis, cubiculariis, ali-
T. VI. isque ex peregrinis nationibus ortis semibarbaris, qui expe-
hist. Aug. ditius spebant quàm loquebantur, tanquam observantissi-
p. 345. mis & fidelissimis Ministris non modo summos Magistratus tradebat, sed pro Tribunali juris dicundi Provinciam in

cau.

causis difficilimis, quæ vel peritissimis legum negotium fa-
 cesserent, assignabat. Cum aliqua Provincia describenda
 erat, istiusmodi coetus eruditis proponebatur. Et Constan-
 tinus Leonis filius, Imperator Orientis, in conferendis Ma-
 gistratibus, non dignos præturis aliisque muneribus præfi-
 ciebat: sed minus bonos ac potius improbos. Idem obser-
 vavit Constantinus Monomachus Imperator: hic enim di-
 gnitates promiscue in indignos contulit. Hac via felicissi-
 mē incesit sapius dictus Luynæus, de quo Author hæc re-
 fert: Admoventur item Regi (Ludovico XIII.) Desplanus,
 Marcilhacus, aliaque id genus capita, magna pars è fece
 vulgi: à publica administratione illum divertendo, si ali-
 quando Regem se meminisset: dum Luynæus regni guber-
 naculo totus incumberet. Neque quicquam facesset tibi
 persuasio, quin tibi hæc viliora capita ultro summam re-
 rum committent, ad omnia obsequiosi futuri servitia. In
 omnibus autem promovendis cave, ne aliquis ex virtute &
 meritis promoveatur potius, quam gratia: ita persuadeas
 unice, ne ultro quisquam vocetur, sed omnes supplicatio-
 ne oblata petant officia: hos demum ex tua gratia promo-
 to esse persuadeas, unde apud omnes dictatoriam autori-
 tatem quam dixi, perfacile obtinebis. Si collegam præter
 spem habeas doctum, versutum, qui tuum ingenium no-
 scat, contra naturam te planè alium simules, videasque
 quibus artibus tibi unum ex illis adjungas arctissimæ amici-
 tiæ vinculo (ne tamen illi ex arcanis tuæ Politicæ quicquam
 credas, quin commodis ejus parçè faveas, maximam au-
 tem verbis prolixis simules amicitiam) qui tibi in speciem
 adversans, quod nolle videaris, promoveat; clam tamen
 omnes observa, ne tertius tui gratiâ quicquam esse factum
 suspicari possit: sique utilitati tuæ magni momenti quid al-

Zonar.
in eius
vita.

T. IV.
hist. Aug
p. 773.

Zonar.
in eius
vita.

T. IV.
hist. Aug
p. 813.

Gramod.
H.G.l.3.
p. 213.

laturum esse credis; ille, qui causæ promovendæ maxime adversatur, Patronus tuo consilio eligatur, & munere oblatο commoveatur in alium affectū: supplicatio illi (quod tutius quam Secretario vel alteri) tradatur; qui primus cum sententiam quamvis contrariam dixit, tu eam tamen laudes, approbes, attamen aliam rationem afferas, ut si non in totum, in partem tamen aliquam petitem impetrare possis. Si tamen manifesta rei iniquitas nihil admittit, ignorantiam rei factique prætendens supplicantis impudentiam publice ita exagites, ut inimicissimum putent omnes, cui tu maximè per affectum consultum cupias, privatumque in aliam partem officium illi pollicearis non modò, verum etiam media in eas quæ illi offeras. Adde & hoc consilii (quod te suspicione & odio apud plerosque eximet) si sententia tuo patrocinio contraria fertur, cui te interessè necesse est, ejus publicationi non adsis, neque subscribas, ut vel ignorantiam prætere, vel alio modo te excusare possis. Idem etiam agas in causis tuorum adversariorum, quos impeditum iri, nec eos offendere vis: offendendus verò tibi in faciem nullus, neque enim injuria è vestigio vindicanda, sed occulto intervallo temporis injecto ne animus inimicus tibi periculum aliquod creet: exemplo Ti-

Tac. ann berii Cæsaris, qui in præsens civiliter injuriam habuit, sed
4. 21. 20. in animo revolvente iras, etiamsi impetus offensionis lan-
Jo. de guerat, memoria valebat: Et Caroli IX. Regis Galliarum,
Buff. hist qui, quanquam natura iracundior erat, tamen dominandi
Fr. l. 20. studio, ac simul vindicandi injurias æstu, earum sensum ab-
p. 104. strudebat penitus; tanta in potestate os & linguam habens,
 ut nec ulla voce, nec colore vultus levementis signum pro-
 duxerit, itaque abitus tibi fingendus, iter per aliquot dies
 negotio tractando prætere, nullis rescriptis per ali-
 quot

quot dies (ne sentiant Aulici qui tibi forte insidias struunt)
 subscribendum : in publicis quoque negotiis si quid occur-
 rit deliberandum , quod tuis nociturum sit commodis , vel
 quibus alios offendas , morbus simulatus absentiam excu-
 set ; ut aliquot dies vel septimanas ab omnibus vacuus me-
 ditari possis consilia secretiora , quibus arcanorum consciis
 in aliam partem præstò esse , causamque ad nutum tuum re-
 ctius flectere possis. Sique Authoritatem Dictatoriam de
 Collegis impetrare non queas , quò tuis subscribant votis &
 consiliis , alia tibi & prima ineunda est via , ut Gratiam
 Principis quoquo modo præ aliis ambias & occupes , ut si
 illi nolint , plus tibi Princeps largiatur. Hoc consilium am-
 plexus est Theodorus Styppiota ; is fortuna comite eò pro-
 movebatur , ut Imperator Manuel Comnenus res omnes
 ex illius arbitratu administraret : homo profundi consilii ,
 cordatus , suavibus moribus , & volucris præditus ingenio.
 Quæ Imperator jubebat , exequabatur : ille verò ea jubebat ,
 quæ hic volebat. Persuadeas tamen Principi , ne omnibus
 causis expediendis sit præsens : pugnare id cum auctoritate
 ejusdem : exemplo Romuli apud Halicarnassæum & alios :
 qui omnino præcipiunt , Principem Magistratui suo ad id
 constituto jurisdictionem & expeditionem committere de-
 bere. Quod pessime observavit Alexius Comnenus Impe-
 rator Constantinopolitanus : Is enim certis diebus publicè
 pro tribunali sedebat , licebatque omnibus ei porrigere li-
 bellos supplices : quos ante se depositos à Notariis legi , &
 cujusque petitionem indicari , statimque responsa scribi ,
 eaque confirmata supplicantibus restitui jubebat. Apage
 hanc consuetudinem Imperatoris Majestatis culmen haud
 decentem ! inde enim tibi exultaret periculum , ne forte
 Princeps ex crebris ejusmodi auscultationibus astutias &

*Nicetas
 in vit. e.
 ius. T. V.
 hist. Aug
 p. 534.*

Lib. 2.

*Zonar.
 in eius
 vita, T.
 IV. hist.
 Aug. p.
 896.*

mores tuos animadvertat, aliorumque candorem experiat, & tibi præcludatur via ad beneplacitum tuum omnia referendi, & animum Principis ad sententiam tuam flectendi: quomodo verò gratia Principis aucupanda, dicam: si privatas causas & Politicò verò haud nocitura commodè expediero.

Dixi Politicorum Auctoritatem & Gratiam sine divitiis esse fluxam ac instabilem, propterea quod aliorum indigentes ope, auctoritatem suam prostituere cogantur: id eoque nihil nisi spe commodi agendum, suscipiendumque esse, nullosque promovendos facillè, nisi qui commoda tua suâ operâ promoverè possint, Proinde curandum maximè, ut opes acquiras & corradas maximas, quicquid etiam alii contra garrunt (nisi tibi sint ex patrimonio de quibus hic non loquor:) non verò ex stipendio quod numeratur, id fieri potest: neque *δαροφαια* s. amor muneris tuta, quæ animum sordidum indicans, odium & contemptum parit: neque munificencia Principis eò usque semper se extendit, ut paupertatis subsidium haberi possit. Nam non omnes liberalitatem Principum sentiunt, ut quondam Wilhelmus Stanleius Regis Henrici VII. in Anglia Camerarius munificenciam Regiam expertus est: is Regio favore tantis honoribus & opibus auctus fuerat, ut annuatim reditus ejus ad tria millia librarum, s. 9000. Ducatorum & amplius ascenderint; cumque post factam, cum aliis quibusdam Anglis Proceribus in Regem conjurationem, capite plecteretur & bona fisco Regio applicarentur inveniebantur in castello suo de Holt, quadraginta, millia mercarum s. 80000 Ducatorum & amplius in pecuniis signatis, & vasa aurea & argentea; præter jocalia, supellectilem lautam; pecorum greges & armenta, & alia bona mobilia ingenti copia; Seu

ut

Franc.
Bacon.
Histor.
Henric.
VII. A.
R. p. 226.

ut in nostro seculo Princeps Eggenbergius : is quippe ex simplici Nobili Styriæ, fortunâ & clementia Imperatoriâ. (Ferdinandi II. Casaris) duce, eò peruenit, ut 150000 aureos in duobus Silesiæ Ducatibus coemptis annuo in censu sibi acquisiverit, & Principis titulo donatus fuerit; Vel ut Comes Schwarzenbergius, Supremus Aulæ Leopoldi Wilhelmi Archiducis (Ferdinandi III. Imperat. Fratris) Austriæ, &c. Præfectus; qui munificentia Archiducali super 120000 aureorum in bonis & thesauris pecuniæ numeratæ acquisivisse fertur, imò post obitum præfati Archiducis (qui incidit in Novemb. an. 1662.) per testamentum nactus est, 250000 aureorum cum omni argenteâ supellectili, & mobilibus aliis ingentis pretii. Itaque ut principio inopiæ sublevamen afferant supplicantium munera, ea que acceptes, hac cautione opus est: ut videaris à muneribus alienissimus, (habeas alios, qui possint, quæ & qualia velis munera, illis obliquè suggerere) ut non tibi, sed vel ministris vel uxori afferant munera, teque nil minus agere, quam ut ejusmodi munera acceptes, persuadeant: quibus inscius quasi omnem promotionem præstes, ut alii hac promptitudine convicti ad majora præstanda alliciantur. Si tamen negotium honestum alias difficultates non habeat, ut possis tuto sumere, ne recuses cum effectum fuerit, verum tuis demandes, ut digno munere laborem compensent: itaque ab omnibus non sumendum, qui vel cum dispendio fortunarum de necessariis vitæ subsidiis detrahunt, vel causam manifestè injustam promotam cupiunt: Hinc sapienter fratrem suum, Flaminium Platum Cardinalem, Hieronymus

*Histoire
du Minis-
tere du
Cardi-
nal de
Richelieu
en T. 2.
p. 226.*

*Chokier.
Thes. Po-
lit. Aph.
p. 1. 1. 3.
fortasse c. 19. ex*

D 3

Hieron, Plat, lib. de Cardin dignit. & off. c. 12.

fortasse durum videretur: sed cum apparet eò dona tendere, ut animum deliniant, eoque inclinent quò non decet, tum verò constantissimè repudianda; etiamsi auri montes offerantur. Hæc ille. Cave autem acceptes exigua, vel as-
 susfacias homines, ut parva afferant, (præter esculenta,

Lisolent quæ acceptare liberè potes vel Imperatoris auctoritate)
6. §. Le- quæ quò crebriora sunt, tamen parùm augendis opibus pro-
gatos ff. futura; ita suspicionem *δωροφωγίας* augent: sed ita mode-
de offic. randa ut magna sint, utque si ab uno munera sumas, apud
Procon- alios vitium præfata *δωροφωγίας* non incurras: Et denique
sub. & ita fient, ut pecuniam pariant exemplo Cardinalis Franci-
Legat. sci Adriani Cevæ; cui rarò munera grata, nisi divendi &
Vid. tr. nummi inde comparari queant. Ac ut culina tua variis ci-
German. horum generibus sit referta, venatores in primis recommen-
Wags datos habe. Quum enim plerique Principes nulla re magis
Schal der delectantur quam venatione, adeò, ut nonnulli quotidie
Röm. ad reprehensionem usque & cum periculo venatui invigi-
Cardin. lent sylvasque fatigent, adeoque nihil aliud somnient, quàm
p. 263. venationem: indeque si non in omnibus, saltem in plerif-
Andr. que venatoribus satisfaciunt; ut ergò tu quoque fructum
Gail. Pr. ab ijs sentire possis, fac unicà tuâ ope, tuo consilio apud
Obs. l. 2. Principem uti cogantur: tunc pro gratitudinis arrhâ variis
observ. delicatissimis esculentis, carniùm ferinarum, & quibuscun-
67. n. 3. que aliis animalibus, quæ montes, sylvæ, campique (pro
6. 4. quolibet anni tempore) nutriunt, illos te honoraturos esse
 re ipsa perspicies. A Principis munificentia petere divitias
 tuæ conditioni sufficentes, præterquam quod dubium,
 (ut paulo ante dixi) etiam summæ imprudentiæ est, bene-
 ficio accepto naturaliter ita obligari, ut te perpetuis servi-
 tiis obstringere cogaris, unde tibi omnis rima emergendi
 præcluditur: verùm ita agendum, ut aliis mediis divitiarum

rum thesauris conquisitis, Principi potius flagitante neces-
 sitate (de qua postea) succurrere possis unde commoveat-
 ur, ut gratitudinis potius quam beneficii loco duplo maio-
 ra offerat munera; vel nisi hoc subsit, persuasum habeat
 Princeps per alios te commendantes, magno te beneficio
 affectisse, vel affectum esse Principem & Patriam, tuaque
 ope & consilio carere non posse, ut ultro tibi non exigenti
 & petenti maximum offerat beneficium. Hoc optime ob-
 servavit Regis Ludovici XIII. in Gallia Primarius Minister
 Cardinalis Richelius, qui deficientibus nummiis in arario
 Regio. aliquoties de suis thesauris suo Regi ingentibus sum-
 mis subvenit; præsertim in memorabili illa obsidione Ru-
 pellæ: unde hoc consequutus, ut Regia munificentia plu-
 ribus deinde beneficiis opibusque accumularetur. Qui ve-
 rò ad altissima adspirat, simulare debet, neque se minuta,
 neque alia munera oblata curare, quod magni animi indi-
 cium ad majora incitat Principem, ut ut Politicus ejusmodi
 laudem suam factam rectam conservet. Ad priorem itaque
 modum ditescendi ut intentus sis; in eo loco, quo degis, vi-
 deas, qui sint potiores modi ditescendi: (novum enim mo-
 dum in hac hominum fraudulentia & astutia ut invenia-
 mus, impossibile ferè est.) Ex ijs unum alterumve seligas,
 neque assumes; an ex dignitate sit tui muneris, dummodo
 certa spes lucri subsit. Cum non puduerit Imperatorem Ve-
 spasianum gratum odorem lucri ex re qualibet & vel urinâ
 percipere, neque vituperio ipsi ducatur; quid Homini Po-
 litico vitio detur, si quoquo modo necessaria sibi acquirat?
 judicent alij de face vulgi, quidquid velint; non cura: imi-
 tare hac parte Cajum Caligulam Cæsarem, quem cum se-
 dentem Jovis ornâtu in folio eminentissimo Gallus quidam
 irrideret, illeque re an-
 adversâ ad se vocaret hominem;

Vid. Hi

stoire du

Ministe

re du Car

dinal de

Richeli.

T. 1. p. 562

T. 2.

p. 226.

Suet. in

Vita Vesp.

pas.

Reusn. in

symb. in

per. cl. 1.

symb. 10.

Dion. in

vita. C.

Calig.

rogaretque quid sibi videretur? ac is responderet, hanc magnam dementiam videri; nullo damno eum affecit, quod futurus esset. Ut tamen odium aliorum (in maxime jucundis & prosperis rebus) declines, cum alijs societatem clam primo in eas, vel pecuniam, ut suo nomine ex negotiatione tibi acquirant, suppedites: ut autem fidem tibi præsent, partim metus, partim remunerationis & promotionis spes commoveat; neque tibi de damno & rerum tuarum jactura metuas, sed pecuniam illis hoc pacto credas, ut si quid lucrentur, dimidium lucri tibi reddant; id quod pauci, qui aliunde commodum sperant, detrectabunt. Sique sunt alij modi acquirendi, eos non negligas, etiam sordidissimos, quos tamen per alios expedias. Ut vero certus esse possis, num institores tui fidem tibi præstiterint in administranda bonorum opera, exploratores habeas famelicos quos mensa tuæ participes facias, qui civitatem omnem perreptent, omnia exquirant, explorent, quæ in rem sunt tuam. Neque hoc negligendum, ut multas cauponas, multa prædia, eaque fertilissima & commodis tuis augendis aptissima emas: sique prædium aliquod tibi contigerit, quibuscumque artibus vicinorum etiam ambias: quod si bonis conditionibus impetrare non possis, astu aggrediaris: ut inter vicinos odij semina spargas, ex quibus persecutionis furculi in flores litis apertæ abituri (te clam irrigante) producantur: cujus tamen causæ compositionem ex jure vicinitatis simulans de die in diem negotium protrahas, donec pertæsus molestiarum per tuos ipsi monstratarum aliam quærat conditionem, ut tibi offerat bona sua emenda; tu autem cave acceptes illico, quin aliquandiu recuses, donec precibus alio instigante, & meliorem conditionem offerente, te commodum potius illi beneficium obtulisse alii putent, quam

quàm suspicentur te auctore hoc factum esse. Est tamen & alia ratio, si alicujus vicini inhies fundis, ut Domino ex eodem affectu vicinitatis (cave alia causa vel minimo subsentiat) ad officium aliquod promotionem offeras, cujus omnes sunt cupidissimi, & honoris causa, & quod ex alterius agro semper sibi uberiores fructus sperent, interea per tuos aliud quasi agentes aliamque utilitatem monstrantes animum illorum pericliteris ut tibi bona vendant melioribus conditionibus, quàm sperare possint ex prædiis suis: hac spe non est dubium, quin vota tua anticipent, & tibi ultrò bona sua offerant, quæ non tu, sed alii emant pecunia tua: ut autem omnia quæ in rem tuam faciunt excutias, sique sint bona controversa, vide ut si lite sit experiendum, cum promoveas, qui vel paupertate coactus, vel spe victoriæ rogatus ultrò in commodum tuum litiget, & bonorum compos fiat, sique lites non sunt, tu eas quas facile poteris, excites. Tandem & hic non rarò observatur modus, ut per permutationem non pauca prædia acquirantur, quod tamen nisi Principis fundi in tua sint manu, non ita crebrò feliciter cedit. Dantur etiam adhuc alii modi divitias acquirendi, è quibus potiores jam tibi aperiam, ut, si non omnibus ijs commode uti possis, tamen quidam fructum speratum ferant. Primus modus consistit in eo, ut ab aliis Principibus pensionem accipias annuam, occultè quidem, quam sine ulla perfidiæ labe justissimo titulo accipere potes, modò diligenter attendendo, an istiusmodi Princeps, cujus tu pensionarius existere vis, sit vel clancularius vel apertus tui Principis hostis, vel non: priori casu plane non decet nec licet: in secundo maxima cautione opus, siquidem istiusmodi pensio tibi idèò solveretur, ut exploratoris instar omnia tui Principis consilia & molitiones expiscereres ac pa-

refaceres; quo tamen magnam famam & existimationis periculum tibi crearetur; hoc autem omnibus modis præcavendum: Agefilaum potius hæc in parte sectare, qui tantum abest, ut maxima munera (multo minus pensionem) à maximis, missa Principibus acciperet, quin literas ad se ab eis, & nominatim Persarum Rege, missas resignare noluerit; dicens: si Rex Lacedæmoniis amicus sit, frustra sibi privatim scribi, cum ei quoque amicus sit: sin inimicus, ne literæ quidem vel quidlibet aliud eum à fide abducerent, quam Lacedæmoniis deberet. Posteriori casu, ac si ejusmodi Princeps cum Principe tuo colit amicitiam, tunc optimo jure annuum ab eo accipere potes stipendium, aliaque munera; nihil inde infamiam pertimescendum. Secundus modus legitime ditescendi in hoc versatur casu. Quam sæpissimè evenit in Aulis Principum, ut, si Princeps fratres habet vel agnatos (in primis ubi jus Primogenituræ viget) quibus Apannagium certum quotannis solvendum, nec tamen propter summam convenire possint: illi studeant primarios Consiliarios & viros maximæ apud Principem auctoritatis muneribus sibi devinctos reddere, quo annui eorum proventus horum ope & consilio augeantur; & talia dona non nequis tutissimam conscientiam accipere, siquidem simulando (simulatio iterum iterumque nostro Politico inculcanda) te omnibus viribus illorum petitem promovere tamen Principi tuo clam consilia suggeras ut licet non tota, tamen pro magna parte impediatur Apannagii auctio: hoc modo Principis clementiam non perdes, & ejus fratrum vel agnatorum gratiam conservabis, qui semper studium tuum promovendam utilitatis laudaturi, omni te Principali favore, (quasi perpetuo tibi devincti) prosequantur. Tertius modus augendi opes hic est; si Principi tuo te subdelegati vel

Commissarii munere fungi placet, cum aliis, vel superioribus vel paribus vel inferioribus; negotia componenda, imprimis quæ thesaurum tuum augere possint, quàm maximè prospicias; simulando speciosissimis verbis, erga utramque partem te utriusque commodis quàm diligentissime studere, cum tamen nihil minus quam hoc agas, sed jus & æquum perpetuo tibi ante oculos versetur: tunc ab unaquaque parte tibi dona afferentur, præmia laborum tuorum: Ac si forrè negotium non esse sortiturum exitum præspicias ad partium satisfactionem, cave tu sententiam latam ipse aperiās sed si commode fieri potest, alium sparta hac orna, ut honestam te excusandi erga partes habeas rationem, easque nihilominus tibi obstrictas serves. Quartus modus acquirendi pecunias est; si ingruente necessitate, aut alio quòvis desumpto (sæpius & inani) prætextu, Princeps de statibus suis Provincialibus (vulgò Landsstånde) charitativum petit (vel imperat hodierno more) subsidium, ingentem pecuniæ summam attingens: tum solent isti status cum præcipuis Principis Ministris crebrius tractare, eosque rogare, ut persuadeant Principi dimidiam vel tertiam partem petiti subsidii accipere. Si tibi, ô Politicem! à Principe tuo talis sparta demandatur, omnibus modis iis ostende impossibile plane esse, ut unicus teruncius ab imposita summa remitti queat; variis adductis in hanc rem argumentis, & conquistis veri coloribus; te quidem apud Principem boni viri instar, non quærentis de pauperationem Statuum aut ruinam subditorum omnibus viribus laborare velle, ut ipsis satisfiat: interim te nihil certi spondere posse: Tunc demum variis te honorabunt donis, vasibus argenteis, gemmis, annulis aliisque pretiosis, imò & numerata pecunia; quæ omnia accipias bonam spem faciens,

fore ut voti compotes fiant; interim tamen Secretis consiliis Principis animum ita captes, ut nihil remittatur: si autem ipse vides postulati subsidii solvendi, impossibilitatem, per alios tuos eò allabores, ut certam pecuniæ summam tibi donent, te deinde apud Principem sic negotia dispositurum, ut effectu sentiant tuum auxilium. Hoc consilium illi non detrectabunt, sed unâ die horaque tantam nummorum quantitatem pro honorario, daturos tibi experieris, quantam vix toto anno lucri fecisses, qua justissimo titulo accepta, Author sis Principi 4. 5. vel 6: partem petiæ contributionis remittere, quo impetrato, juramento Principis satisfecisti, Status tibi obligatissimos reddidisti, & commodum tuum privatum non neglexisti. Novi Ministrum Potentissimi cujusdam in Germania Principis, cui à Statibus Provincialibus 1000. Imperiales dono dati, quia Principi suo suavis extiterat, ut dimidia ferè parte ingentis summæ postulata se contentaret. Quintus ditescendi modus est, ut ambias varias ad alios Principes legationes: sapius enim tales legati variis muneribus honorantur, aureis torquibus vel aliis pretiosis, imò etiam creberrimè magnâ nummorum copia; (omni quippe ope nostro Politico est laborandum, ne ullam occasionem augendarum suarum facultatum elabi sinat) duplicem inde senties fructum, auctoritatem tibi conciliando & opes tuas augendo. Omnia quidem dona accipias: hac tamen iterum cautione: si Princeps ad quem tu ablegaris, vivat in hostilitate apertâ vel clandestinâ cum tuo Principe, ne obulum quidem doni loco ab eo

Ian de Serres Inventionnaire General de sumas, exemplo Mareschalli & Ducis Bironii in Gallia: cum enim Dux Sabaudia, Carolus Emanuel, apud Henricum IV. Regem Galliarum; ob controversam inter eos Principatus Saluccienfis possessionem, aliquamdiu subsistisset,

l'histoire de France, T. 3. p. 520.

tiffet, ac variis exquisitissimis donis Regis primarios Ministros honorasset, & præfato Marechalco liberalitatem suam per aliquot equorum generosorum præsentationem etiam ostendere vellet, respondit, is, se non consuetum esse dona ab ijs accipere, quibus non benè conveniat cum Rege suo. Si verò Princeps cum tuo Principe colit amicitiam, munera ne deneges: ut enim prius perfidiæ labem aspergit; ita posterius æstimationis famam conciliat. Ostendam tibi & sextum modum, qui in hodierna praxi nimis notus. Si tibi in tali regione, ubi vinearum plantatio in usu est, morari contingit, tunc vide, ut quam selectissimis vinis vel ex fundo proprio vel aliunde coemptis cellam tuam vinariam repleas, & à Principe libertatem nanciscaris, quâ omnes territorii sui caupones vina tua emere coacti, duplex pretium pro eis solvant, atque hoc lucrum nec Principi nec subditis, nec cauponibus damnum importat; non illi: quia vectigal vinarium (*s. das Ungelt*) augetur; non istis; licet enim amphoram vini cariusemant quàm alibi, non tamen inde depauperantur: non his: possunt quippe vina magno pretio comparata majori divendere. Atque hæc viâ quam commodissimè thesaurum divitiarum auges. Idem & cum varii generis frumentis praticari potest: imò quàm studiosissimè vigila, si in Aula Principis tui venerit, ut vel propter prodigalitatem, vel alio aliquo malo frumenta vinaque deficere incipiant, neque statim nummi ad alia comparanda corradi queant, tu maximis frugum acervis cumulatis, & cellâ vinorum maximâ copiâ repletâ præstò sis & duplici pretio ista Principi vendas, ac solutionem dein vel ab ordinariis vel extraordinariis Principis proventibus sumas; sic magni ille æstimabit tuam in hac necessitate opem ostensam, tuaque pecuniæ (quò tibi unicè annitendum) sine ul-

lo Principis damno augentur. Septimus ditescendi modus est: habent plerique Principes pessimam consuetudinem, ut salaria annua Ministris promissa sæpius non solvant, imò per duos, tres, pluresve annos, ne teruncium quidem porrigi curent: hinc fit ut qui servitio se abdicare conantur vel sponte vel coactus, raro totam debitam accipiat summam, sed cum certo quodam Ministro pro tertia quartave (imò dimidiâ) parte exsolvenda tractet. Hoc casu, ô Politice! maximè invigila, & pecuniam tuam offer, ut postea totâ tibi summâ cum tempore reddita (quam quidem tu ipse summas, si præsertim Primarii Ministri locum tenens cum Principis proventibus liberè disponere possis) illam maximâ usurâ thecæ includas: Principi tuo nullum inde damnum oritur: debet is quippe solvere quæ promisit; sive tu accipias sive alius, non importat. Imò eò omnibus viribus contende, ut omnia quæcunque salaria annua unico te promovente, ac ex tuis manibus omnibus cæteris Principis tui Ministris solvantur: nullus etenim tantæ impudentiæ inter illos erit, ut non pro quantitate salarij te munerare cupiat. Atque hic est unus è modis præscriptis qui hodie in Aulis Principum maximè increbuit. Insta & sequere. Unicum adhuc modum addo, vide sis, ut omnes supplicationes tam Statuum, Nobilium & subditorum tui Principis, quàm exterorum (quibus negotia in Aula tua sunt) jam offerendæ ei, deindeque expediendæ, tibi soli & unicè tradantur: sic enim efficies, ut illi te solo intercessore coacti uti, semperque tuam conservare studentes benevolentiam, donis laborem tuum recompensaturi sint. Et hic quoque modus augendarum facultatum altissimas in Aulis principum radices egit. Fac tu idem & dives eris. Sicque indicavi mi Politice crebriores nostri seculi cumularum divitiarum modos;

modos: quos omnes invenit insatiata nummi comparandæ cupido. Si quando ita innotuit, te hisce modis (si non omnibus, potioribus tamen) acquirendi feliciter uti, vix abstinebunt alij, prout sunt homines divitiarum cupidi, qui te artesque imitentur tuas, si sint tuæ conditionis homines. Nobiles non impediās, sed omnibus juribus promoveas, ut hac ratione invidiam parium declinans, odia inferiorum non magnificere cogaris: imò quantum fieri potest Principi tuo persuadeas, ex prædictis negotiationibus multum augmenti proventibus suis adjectum iri (quodque hoc possit jure, exemplo Principum in Italia & Electoris Bavariæ in Germania facere) quamvis scias, cum operâ plurimorum Ministrorum & rarò fideium utatur, eum damnum sensurum, & cum pernicie subditorum, quibus & negotiationes debentur, frustra lucrum quæsiturum. Nostro enim Politico nihil debet esse injutum quod ei fructuosum. Exemplo esse potest Braxatio cerevisiæ (ita coquere cerevisiam dicunt in districtibus, quæ cum maxima civium jacturâ, nullo commodo principum, magno quorundam Capitaneorum seu Praefectorum emblumento exercetur, quæ Politicus non magni æstimare debet, dum modo catiponam exercere & divitias corradere possit maximas: neque enim lex Thebanis lata quidquam ad nos; eum, qui 10. annis commercijs non abstinuisset, non ad movendum ad gubernationem. Hæc tempora alios mores postulant, tuque, ô Politice! interea omnia humanitatis officia omnibus offeras, quamvis non semper præstes: illis autem præstes, qui tuis serviunt commodis modo prædicto. Si fortunâ accedente ditescas, ut fortunarum tuarum splendor enitescat, fieri non potest, quin invideant illi, qui æmulari divitiis non valeant, (nam invidia fere semper meliorem fortuna-

nam

nam sequitur) ac sinistre loquantur, quibus detrahitur aliquid in negotiationibus, & impeditum eant quoquo modo, qui se jure suo laesos arbitrantur, inque his omnibus obtreccationibus & calumnijs (ut sit in hac hominum malitia ut expers non sis) tu quidem simula magnanimitatem, & animum Heroicum, observaue monitum datum Hadriano VI. Pontifici Romano, qui cum gravissimè ferret, se famosius carminibus apud Pasquillum Statuam lacerari, post-

Ex Iov. ea id civili animo tulit, edoctus à Ludovico Sueffario, cam
Arn. Clap maledicendi licentiam obscurorum hominum libertati atque
mar. de que nequitiae dari, ut cum insignes viros impunè carpsent,
Arca. fortunam suam ea vindictae cupiditate consolentur. Ve-
Rerump. rum semper habeas dictos exploratores, eosque homines
l. 6. c. 11. levis armaturae, quos exploratum mittas, quid de te sentiant, quidve moliantur, ut, quid tibi agendum, quomodo calumnijs & machinationibus resistendum, scias, homines inquam leves, ut si quid habeas quod sparsum velis, securus per illos possis, dum apud plerosque fidem merentur nullam, sique per illos quicquam ad te perlatum est, levibus hominibus te fidem non dare plerique existimare possint: itaque liberius, quid te scire velint, loquentur, id quod liquido objiendum alijs, tu quidem praetendas te non commoveri calumnijs, velle tamen indicatum, ut sciant te non ignorare quidquid de te sentiant, monere tamen ut ab illis calumnijs abstineant. Neque enim tutum Politico, ut omnia ad vivum refecet & urgeat, sed & falsa perpetiatur potius, quam ut ulciscendo falsa in veris periculum sibi creet, observetque illud Comici leniter qui saviunt, sapiunt magis; Prudentissimè Augustus Imperator Tiberio scripsit: *Suet. in*
Aug. c. 51. Aetati tuae, mi Tiberi, noli hac in re indulgere, & nimium indignari, quemquam esse, qui de me male loquatur, satis est si hoc habemus, ne quis nobis malefacere possit. Si

Si quis Politicorum hoc modo ad maximas pervenerit divitias, ut aliorum experiatur invidiam, nonnullorum odium, apud plerosque tamen in maxima est autoritate & gratia, non pauci ambiunt ejus amicitiam & affinitatem, quod in defuncto Cardinali Julio Mazarino primario Ludovici XIV. Regis Gallorum Ministro videre est, qui Mercatoris Siculi Petri Mazarini filius fortunæ favore non tantum Ecclesiasticæ dignitatis proximum à supremo gradum sibi acquisivit, verum & Gallorum Regis servitia aggressus talem sibi auctoritatem conciliavit, ut Principes & alii Magnates quoque ejus affinitatem quaesierint: hinc Princeps Regii sanguinis Armandus Contius Annam Mariam Martinozziam: Thomæ Ducis Sabaudia filius Eugenius Mauritius Olympiam Mancini, ac hujus conjugii favore comitatum Sueffionensem: Dux Mutinensis Lauram Martinozziam Annæ Mariæ sororem: Mareschalli Mesleray filius (Gallia Procerum ditissimus, utpote qui 1500000. libras annuorum proventuum possidere dicitur.) N. Hortensiam, omnes præfati Cardinalis consanguineas sibi associarunt. Ac dictus Meslerajus aliquot tonnis auri per testamentum ab eo hujus matrimonii gratia honoratus fuit, onere tamen hoc addito, ut Arma Gentilitia & Nomen Mazarinicum assumere cogeretur. Hinc sit ut talis Consiliarius sæpius non careat etiam apud Magnates odio, ut ex Actionibus variis contra Richelium & Mazarinum Cardinales à principibus Aurelianensi & Condæ tentatis satis superque docti sumus: imò aliquando ipsos principes, si præsertim sint tenaciores, & non patiantur potentes Ministros suos. Optimè sibi hoc in casu prospexit Seneca, & cum effectu prospexisset si non cum Tyranno ei res fuisset. Is enim cum

F

Tac. 178
premi 14.52.2.

pre mi se videret adversariorum apud Neronem vocibus, tanquam ingentes & ultra privatum modum evectas opes adhuc augetet: quodque studia Civium in se verteret, hor-

Tac. Ann torum quoque amœnitæ & villarum Magnificentia quasi
 24.53. & principem supergrederetur: & quæ alia addebantur: tem-
 54. pus sermōni orabat: digna est oratio ut adscribatur pro parte
 Quartus decimus (incipit Seneca) annus est, Cæsar, ex quo
 spei tuæ admotus sum: Octavus ut Imperium obtinēs: me-
 dio temporis tantum honorum atque opum in me cumu-
 lasti, ut nihil felicitati meæ desit, nisi moderatio ejus. Ego
 quid aliud munificentiae adhibere potui quam studia, ut sic
 dixerim, in umbra educata: è quibus claritudo venit, quod
 juventæ tuæ rudimentis affuisse videor: grande hujus rei
 pretium: at tu gratiam immensam innumeram pecuniam
 circumdediti, adeo ut plerumque intra me ipsum volvam:
 Ego ne Equestri & provinciali loco ortus proceribus civita-
 tis annumeror: inter nobiles & longa decora præferentes
 novitas mea enituit: ubi est animus ille modicis contentus:
 tales hortos instruit & per hæc suburbana incedit, & tantis
 agrorum spatiis, tam lato fœnore exuberat: una defensio
 occurrit, quod muneribus tuis obhiti non debui. Sed uter-
 que mensuram implevimus, & tu quantum princeps tribu-
 ere amico posset, & ego quantum amicus à principe acci-
 pere. Cætera invidiam augent: quæ quidem, ut omnia
 mortalia, infra tuam magnitudinem jacet: sed mihi incum-
 bit: mihi subveniendum est: quomodo in militia aut via
 fessus adminiculum orarem: ita in hoc itinere vitæ, senex,
 & levissimis quoque curis impar, cum opes meas ultra su-
 stinere non possim, præsidium peto. Jube eas per procura-
 tores tuos administrari, in tuam fortunam recipi. Nec me

in paupertatem ipse detrudam, sed traditis quorum fulgore perstringor, quod temporis horrorem aut villarum curæ seponitur, in animum revocabo. Hæc philosophus. At quid sperandum à principe, apud quem excusatio vitium, defensio crimen habetur? itaque unâ operâ, quemadmodum paulò ante dixi, principis gratia & præ reliquis singularis clementia summis verbis aucupanda homini politico, quo minus sibi à persecutoribus & accusatoribus metuat, & quam dixi apud Collegas dictatoriam auctoritatem consequatur, exemplo prædictorum duorum Regiorum in Gallia Ministrorum, Cardinalium Richelij & Mazarini. Id quod fit, si tu te principis ingenio, moribus, per omnia accommodes, neque id cures, quid ipsi conducat, honestumque sit & ex dignitate, sed quod principi placeat: observeturque illud Taciti, ut omnia honesta & inhonesta laudare mos sit: neque negligas illud Ciceronis, ut in aures eorum fictè & simulatè quaestus tui causâ insufresses. Hisce inquam te accommodes, ore, gestibus, rebus, sermone, ac actionibus, ut non raro te, si opus, ultra conditionis tuæ sortem submittas. Hoc autem firmissimè ipsis persuadeas omnibus argumentis & medijs undiquaque conquisitis, imò iurejurando, detestationibus extremis sanctissimè affirmes, te in omnibus sanctissimum fore, quod usque adeo facias, ut firmissima fidei tuæ spes à principe concepta altas radices agat, ut nullæ perfidiæ suspicio illis delationibus, accusationibus apud principem unquam locum inveniatur aliquem, quum putet princeps se tutò tibi fidere, credere, in sinum tuum effundere non solum sua omnia posse, verùm & gubernationis partem maximam committere. Hoc autem vide, præcipuè impetres, ut princeps in Ministros inferiorum

Tac. an.

2. 38. 5.

res absolutam committat potestatem; recipiendi removen-
 dique ad nutum tuum, ita enim in majori eris auctoritate,
 & illorum operâ ad commodum tuum tanquam servis pro-
 priis uti poteris. Et hæc practica maxime prodeit fortunis
 augendis politico: neque te ipsum commendes, vide ut a-
 liquem habeas ex veteribus Ministris, qui in aliqua sit gra-
 tia, cum hoc contrahas amicitiam fidelissimam firmissi-
 mamque (simulando tamen) cave autem ipsi te tuaque cre-
 das, ut hic te, tua virtute potius quam precibus commotus
 commendare videatur: huic tu (sed caute & non nisi obla-
 ta occasione) paria facias, ut uterque gratiam occupantes,
 alios ab accessu & secretioribus consiliis si non arcere, sal-
 tem à directione consiliorum & actionum præcludere pos-
 sint. Qui cautus est politicus, non solum principis sed &
 principissæ clementiam ambit, ita præcaverit, ne, dum prin-
 cipis expertus clementiam, à Conjugis ira periculum me-
 ritur; præsertim cum ea & aliquid in administratione regi-
 minis participat, uti Uxor Alexii III. cogn. Angeli Imp. O-
 rient. Euphrosyna, quæ pari auctoritatè cum Imperatore
 viro gubernare volebat, neque enim ille duntaxat, quic-
 quid erat libitum, mandabat: sed illa etiam, pari authori-
 tate, quæ visa erant, peragebat, imò aliquando pro sua li-
 bidine illius jussis intercedebat. plerumque enim, ut est
 muliebris animus, quum videt virum in dignitate consti-
 tutum & divitiis abundantem à principe amari, si se negli-
 gat, offenditur maximè, contra: verò si sentiat primarios
 Consiliarios, quos præ reliquis fides & prudentia com-
 mendant, suam quoque gratiam magni facere, singulari
 affectu accenditur. Et præsertim quo es major, eò te ma-
 gis ad servitia quæ vis subeunda, non tantum verbis (quæ
 certe

*Nicer. in
 eius vi-
 ra, T. VI
 hist. Aug
 p. 540.*

certe mulieres nisi re præstentur, non admodum moventur quam re promptissimum offeras, idque observes unice, ut quos principissa ex Ministris odio persequitur, novis semper argumentis libidini, iræ, indulgeas, & operam in persequendis ijs promptissimam pollicearis, maximè si tibi periculum ab ijs metuendum. Hanc autem clementiam maximè promovet, si spem aliquam utilitatis & proventuum novorum monstres, id quod Principi etiam placet, ut clementiæ affectum conjungentes summo amore ejusmodi Politicum amplectantur: si tamen frugi est Politicus & suarum fortunarum non prodigus, ita moderabitur consilia, ut cum utilitate propria sint conjuncta.

Quamvis vulgaris Politica velit, eum qui Principatum alterius in manu habet, nunquam de suis sed Principis consiliis cogitare debere, ut à Principe remunerationem & beneficiorum collationem expectet; tamen qui nec in mediis nec infimis consistere constituit, ut dubia beneficia expectet ab aliis, quæ ipse in alios conferre possit, longè aliam habet mentem, ut commoda potius, cum Principe dividat (id quod minus habet invidiæ) quam ut novum beneficium cum aliorum calumniis & invidiâ expectet: poterit enim ex omnibus in Ducatu Principis proventibus citra jurisdictionem illius percipere fructus, id quod praxis potius quam præcepta docent: hoc tamen observetur, ut præter proprias negotiationes ex Principis redditibus non unam maximam vel notabilem partem detrahas, quod peculatus crimen mereatur: sed ex omnibus exiguum, quod ne nomen quidem habeat, capias. Cum autem multas & varias habeat proventuum species: ex ijs, quæ tuis rebus & negotiationibus serviunt, potiores feligas: poteris autem hos com-

modè facere, si ministrorum singulis rebus praefectorum opera utaris, qui omnes commendatos articulos in suis rebus cum Principis damno augendis artificiosè clam noverint, si animadvertant, ex superioribus aliquem, qui illos defendere possit, ejusdem esse ingenii, volupe faciunt, si servitia sua ipsi impertire possint. Videas autem ut à Principe impetres, in aliquibus rebus commodis tuis servientibus, privilegium tolerabili pretio emendi certam summam, cujus praetextus, si in aliis te tuum propositum fallit, maximo commodo tibi tuisque rebus esse poterit. Hæc omnia si probe observes, non poteris non ad maximas divitiâs pervenire super sortem tuam, & inde ad honores & dignitates genere & dignitate tua majores, maxime autem pecunia indigens aut inhians pvehi.

Proxima hinc & non minor animum veri Politici subeat cura: ut pecuniam suam recte elocet, eaque se contra adversarios tueatur, utilitatemque ex ea non exiguam percipiat (idque non usurariorum more, quod vulgatum est, cum exigua usura protrudere pecuniam; neque enim Politicus tam infensus est suæ pecuniæ, ut ei non benè prospectum & semper ditior esse cupiat) & potentissimos eadem devinciat; Fit autem potissimum, si vel Principi tuo mutuum dare possis, vel eadem Principem potentiores ambias. Ne verò tua pecunia hostem tibi emas apud Principem, cave ne thesauris collectis plurimis potentior efficiatur Princeps:

Suet. in eius vit. itaque si videas, cum ad magnificentiam & prodigalitatem proclivem, ut Nero fuisse fertur, qui divitiarum & pecuniæ non alium fructum putabat quàm profusionem, sordidos

Nicot. in eius vit. ac deparcos appellabat, quibus ratio impensarum constaret, pralautos vereque magnanimos, qui abuterentur ac

T. IV.

hist. Aug p. 525.

perde-

perderent. Aut ut Isaacijs Angelus Imperator Orientis: qui in victu erat sumptuosissimus, & de ferculis distribuebat ijs, qui mensæ adstabant. Mensam omnino Solomoniâ aut Sybariticam habebat, & novis quotidie, ut ille, vestibus utebatur: nec erat ejus convivium aliud, quam collis panum: saltus ferarum; piscium mare; vini oceanus: alternis diebus lavacris se reficiebat; pastillis & unguentis omnis generis delibatus, instar Pavonis superbi se ostendebat; & ut sponsus è thalamo, aut ut Sol ab Oriente, ita ipse è palatio quotidie prodibat. Gaudebat faceris & mollibus cantilenis: morionibus, scurris, histrionibus, parasitis, mimis, cantoribus palatii fores patebant: in primis verò immensis substructionibus delectabatur: si inquam his Imperatoribus similem nactus es Principem; adjuves eundem, ut maximam non tantum pecuniarum vim suis profundat ministris, tibi potius faventibus: (vide ut citradammum tuum, gratiam majorem quam Princeps, de portes) sed & amplissimos fundos & prædij: illam verò ex his non recuperare poterit: si verò hæc ab aliena verit, reditus minuentur, ut citra oppressionem suorum proventuum summam priorem ad æquare & inde potentior evadere nequeat: sin ad avaritiam eum inclinare senseris: uti huic vitio addictus præ aliis fuisse traditur Basilius Porphyro genitus Imperator Constantinopolitanus: erat certè is prodigiosè avarus & tenax; fertur enim ducenta millia talentum auri in thesauris habuisse; nam alterius pecuniæ nullus iniri numerus potuit: adeò ut conclavibus repletis, eam terræ mandarit, anfractibus instar labyrinthorum effossis: si ejusdem ingenii Princeps tuus est, ne sordidus efficiatur, sibi tenax quicquam detrahat, sed ut lautè & prodigè vivat, ex proventu

tuum

Zon. in
eius vi.
ta. T. IV
hist. Aug.
p. 777

tuum amplitudinis pollicitatione persuadeas : inde hoc agas, ut exactioibus nimis subditi exhauriantur, semper eò quæsto summæ necessitatis prætextu : exemplo Alexii Comneni & Nicephori Logothetæ Imperatorum Orientalium, quorum ille cum bellis exhaustus impensarum egestaret, pecuniæ colligendæ rationes ab æquitatis opibus abhorrentes excogitavit : hinc secutæ possessionum ubivisitarum descriptiones. hinc vulgares illæ appellationes Hypertimorum & Hyperpleorum excogitatæ : quasi supercensura & redundantia dicas ; aliàs alii denique vexationum modi subditorum exhauriendorum causa reperiebantur : hic non destitit alia super alia excogitando in jacturam subditorum, quo suæ avaritiæ inserviret. Pauperes militare cogit, quibus ditiores arma subministrabant & tributa : insuper & quæstores instituit, per quos vectigalia auferentur : hi etiam meliora rerum immobilium à propriis dominis abripietes publicabant. Excogitavit præterea quomodo profuturum quisque tributum penderet, non sine maxima animi lætitia : à qua quidem pensione non Ecclesiarum cultores, non prochia & pauperum hospitalia, non gerocomia, ubi senes nutriebantur : non denique monasteria erant salva : sed & qui parvum haberent agellum, qui tenuem victum subministrabat cultori, dare cogebantur avarissimo Principi vectigal. Si quos autem reperit ab egestate ad divitias quacunque vel fortunâ vel industria effectos, ab iis veluti reperto thesauro emulgebat quantum potuit : ut non plane iniquum fortassis quis æstimare possit factum ejusdem Imperatoris : quando cerulario aliquo, decem libris, quas possidebat, nonaginta sustulit, decem tantum ei relictis : nam quid opus est subdito magnum pecuniæ cumululum

Ex Glyc. Besol. hist. Constant. p. 238.

P. Diac. in vita eius. T. IV. hist. Aug. p. 614. & 615. Cuspin.

Vid. Besol. de AErar. publ. c. 4 n. 17.

Vid. P. Diacon. l. cit.

mulum

mulum possidere? si habet unde se commodè alere potest, sat est: abscindendæ rusticis opes irritamenta malorum. Horum omnium vestigiis, ut Princeps insistas, admoncas: ne, si maxime primò redituum augmentum percipiat, tempore necessitatis conferre & debita solvere possint subditi. Cùm enim Princeps potentior non efficiatur unâ atque altera exactione ultra facultates subditorum extorsa, ut Fiscus turgescat instar lienis, (quod Trajanus simile dixit) ex quo reliqua membra tabescunt, & tandem tota Respubl. intereat: sed si divites sint, ut quando aut necessitas flagitaverit, aut per intervalla temporum thesaurum ope subditorum augeri libuerit, semper habeant quod dent: unde Promptitudinem suorum subditorum Princeps semper retinet; (aliter ac egit Romanus Argyropiius Imperator in Oriente, qui obsoleta patrum debita à liberis exegit: inde multi paternis ædibus & fundis pellebantur, & pristinis opibus spoliati, ad insignem egestatem adigebantur) qui verus est modus augendæ potentiæ; quem Alexandrum Severum Imperatorem non ignorasse legimus; qui cum exhaustum, & ad maximam inopiam largitionibus redactum ararium ab Heliogabalo antecessore accepisset, minuendo vectigalia, solâ frugalitate opes recuperavit, ut potentissimum Imperium Successori reliquerit. Neque fortunis subditorum ita faveas, quin potius eos quoquo modo apud Principem, spe commodorum promissâ, exactionibus novorum onerum, censuum impositione exhaurias: præcunte tibi Joh. Puzeno, Imperatoris in Oriente Manuelis Comneni Quæstore primario: qui erat ad Remp. gerendam callidissimus, vectigalium veterum exactor acerrimus, novorumque inventor solertissimus; accuratus Quæstor, parcus

Zon. in eius vita T. IV. hist. Aug. p. 788. Vid. Lã. prid. in Alexandro Severo.

Nicet. in dispensator, foenerator atque exactor acerbus. *Aut, uti*
vit. Man Licinium Julii Caesaris Libertum, quem Augustus dein Gal-
Conn. T. liae praefecerat, fecisse ab Historicis accepimus; cum enim
V. Hist. solerent singulis mensibus à Gallis tributa conferri, ipse
Aug. p. quatuordecim menses fecit, ut cumulatius ditesceret. At
 532.
Dion. cum graviter apud Augustum à Gallis eo nomine accusa-
 retur, ac vitæ periculum sibi imminere non dubitaret: ea
 quæ diu cumula verat Augusto dedit, quo mortem depre-
 caretur: ingeniosum mehercè inventum. Hinc etiam, ô
Besold. Politice! hoc commodum sperandum, ut non solum Prin-
de AEr. ceptis semper tuâ ope, tuâ pecuniâ, vel tuis egeat consiliis.
Publ. c. nec facile tibi quicquam ab eo periculi metuendum fiet, sed
 7. n. 3. & tu ipse magnam inde auctoritatem tibi paries: in viâ
 transeunti nemo non loco cedit: tibi optimates & alii ob-
 vii venerationem capite, manibus, pedibusque exhibe-
 bunt: & honorificâ officiorum oblatione suam promptitu-
 dinem atque inferviendi studium, verbosè pollicebuntur.
 Si verò incideris in ejusmodi Principem, qui in suorum sa-
 lutem pronus & damno subditorum commodum sibi com-
Dion. parare nolit, cui Tiberii Caesaris Apophthegma in ore: Bo-
 ni pastoris esse tondere pecus, non deglubere: hunc artifi-
 ciose à cura regendæ Reipubl. & justitiæ administratione,
 dein oeconomica avoces, ijs actionibus ad quas natura pro-
 clivem animadvertis: vel conjugem ambias (cum mulier-
 culæ avaræ potissimum sint, & spe utilitatis maximè, ut di-
 xi, moveantur,) illique ut Principem blanditiis persuade-
 at, auctor sis. Hæc verò omnia effectui dare facile poteris,
 si nactus fueris Principem bonum & probum nimis, qui ex
 suo ingenio alios judicans, omnia tibi & in perniciem Reip.
 pro lubitu suadenti credet. Verùm si ingenio Francisci L.
 Gallo:

Gallorum Regis acerbior fuerit, qui suo consilio potius, quam ejusmodi Politicorum salutem suotum procurare velit, ut facile opibus potens efficitur, ita difficile erit Politico, sub eo Principe perpetuam sperare fortunam, ut non ab inclementia & odio ejusdem evertatur. Aliâ ergo viâ ut perpetuò suis consulat rem, aggrediatur, &, quod paulò ante dixi, Principes potentiores viva opera pecuniæ devinciatur: ut si Princeps tibi infensus periculum minitetur, alio defensionem & patrocinium quaras: apud Reges scilicet vel intercessione tibi patrocinentur, vel data occasione defensionem tui suscipiant. Si verò tam faventem habeas fortunam, ut tu non tantum divitiis maximis potens evadas, (id quod sub probo, & incauto Principe fieri potest) sed etiam familiæ tuæ præcipuos ad similes fortunas promoveri possis: (cave tamen te potentiores sint, ne, quod tu aliis, ipsi tibi faciant) ut ita periculum tibi minitantibus te vi opponere, & si usus postulat in seditionibus (quarum aliquando auctor prudens Politicus existit) alios opprimere possis, ut etiam Principes te metuant; quod probè observavit Dux Gallus Espernonius, qui Henrico III. Regi inter intimos, Henrico IV. etsi suspectus, inter Regni præcipuos habitus fortunam ita faventem & quasi in vinculis habuit, ut non ausus fuerit (præfatus Henricus IV.) subvertere ingenti mole colossum, cujus ab immani casu timebatur strages. Tunc itaque hæc videtur via contra Principis iram & persecutiones defendendi, quâ & aditus ad aliam vitæ monstratur conditionem, quod Medicæam familiam inter Italos fecisse non sine successu legimus & in historiis exempla testantur, quam periculosum sit potentes persequi & in exilium agere. Pro multis sufficit apud Romanos exemplum

B. Gra-

mond. H.

G. l. 3. p.

227.

Vid. Sal. Catilinæ; qui pulsus Roma civitatem evertisset, nisi inopia
lust. Bell. vires ejus & libidinem fregissent; cum maximo tamen ur-
Catilin. bis & multorum civium damno. Dixi paulo ante, in elocanda pecunia nec usurarios
 nec foeneratores Politicum imitari debere; id enim præter-
 quam quod vulgatum & odiosum sit, animumque & inge-
 nium sordidum indicet; parum adfert commodi. Itaque
 hoc agas, ut locum usurarum hypothecam fundi fertilissimi
 & variorum commodorum aptissimi cum usufructu tradat
 Princeps, donec sortem tibi reddere possit: præcave autem,
 ne aut citò possit reddere, aut tibi per annos certos exco-
 lendus fundus sine impendio concedatur: vide sis sit per mi-
 nistrum ejus loci, vel incuriâ, vel negligentia, vel astutia re-
 ditus minuatur mature, antequam de isthoc fundo cogi-
 tasse videaris, ut factâ inquisitione usuris non adæquati re-
 ditus inveniantur; aut per ministros extenuentur, ut tu plus
 beneficii in Principem tulisse, quam percepisse utilitatis vi-
 dearis. Non autem verus modus est augendi reditus, & us-
 fructum majorem percipiendi si servitia rusticis majo-
 ra imponas, aut censum augeas, præterquam enim, quod
 tibi offensi reddantur & causam apud Principem conque-
 rendi de te habeant, exhauriantur subito, ut planè dein-
 cept deficiant: sed hoc agendum, ut antorem concilies hu-
 manitate & affabilitate; quod maxime rusticos movet, &
 liberales promptosque efficit, ut, quod debitum denega-
 rent coacti spontaneo dein faciant motu. Itaque multa
 prædia intruas; blandis verbis invites primò, quando ser-
 vitia impones, donec assuefacti jure ad labores adigi pos-
 sint. Deinde proventus rusticorum tu ipse emas, quos ma-
 jori pretio divendere vel per te vel per alium, & inde lu-
 crum maximum percipere possis.

Ulti-

Ultimò non negligenda tibi vitæ domesticæ cura, ne opes & divitias largitèr profundas, nec tamen sordide vi-vas, quod maxime cum magnanimitate & heròica virtute (quæ homini politico simulanda sunt) pugnat. Itaque cum officariis & ministris adstrictioribus per alios agas, ut necessaria esculenta mittant tuo nomine viliori pretio em-pta vel alio modo comparata: tu tamen pecuniam nunquam restituas, neque illi repetere audent, quin gratulan-tur sibi, si hiscè exiguis gratiam tuam mereri possint; idque cum plurimi sint, modo ab hoc modo ab alio obtineas: quod optime observavit supra allegatus Johann. Puzenus: qui in re familiari augenda adeò providus erat, ut esculen-ta, & pisces maximos ac pinguisimos sibi missos, ter ali-quando in foro venditos, toties reciperet ab aliis redem-ptos, qui operâ ejus egebant: ita pro piscatoribus erant ei pisces sorte commutata, quibus magnitudo pro hamo, pin-guedo pro elca erat: itaque prætercuntes ad emendos attra-hebant. Ac Consiliarius primarius (nomen non exprimi-tur) Isaaci Angeli Orientalis Imperatoris, qui adeò merca-torio ingenio erat, tam inexplebili accipiendi fame flagra-bat, ut non aurum duntaxat & vestes acciperet, sed & alia minuta quoque, usque ad pepones & cætera esculenta, & omnis generis poma. Non negligenda etiam culina, cere-visiaria, cella vinaria Principis, quæ non magni astiman-tur; unde sine impendio tuo lautè vivere tuisque redditibus optimè consulere poteris.

Ad modum prædictum meo judicio rectè homo poli-ticus (quoad fortunam propriam) sibi consulit. Hoc unum tamen monendam si tibi sint filii aut filix, illos maturius iis artibus formandos tradas, has vel divitiis potentioribus

*Nicet. in
vit. Man
Comm. T.
V. Hist.
Aug. p.
533.*

*Id. in vit
Isaac.
Ang. T.
V. hist.
Aug. p.
524.*

vel præcipuis familiis eloces, qui utraq; fortuna præstò tibi esse, vel tuos promovere possint.

Sicque hoc meum Politicum Compendium finio: Teque ô Politice futurè! rogo, oro, obtestor, si tibi rectè consulere, & te à periculo præsentissimo immunem reddere volueris, ne tu ulli credas, ulli fidas, ulli quidquam operæ præstes, nisi utilitatem inde percipias: omnia similes dissimulesque, studiosè animum aliorum explores, tuum recondas abstrusissimo etiam loco, alijs ex insidijs potius sis, quàm te ipsum perdas: Fides enim hodiè cum nullus sit, cur tu fidem præstes alijs? cur alijs cum tuo damno gratificeris opellam? cur tu animum alicui credes, qui ab alijs tibi metuas potius, quàm fidos opineris? si in hisce paucis erratum quidquam videatur, ut facile fieri potest, corrigas quæso. Multis certè hæc politica præcepta maximum ad summum honoris dignitatisque fastigium consequendum, & maximas divitias adipiscendas profuere: & idem tibi tuisque contingat, opto. Promisi hæc præcepta politica illi, qui ad altiora adspirare cupit, ut Dominatum mutata Re: publ. adquirere potius, quàm alijs servire velit: verùm cum hæc scriberem animum mutavi ut animum tuum explorarem: idque feci tui causà, ut videres certissima hæc fuisse aliorum exemplo, quæ tuo experieris periculo. Hisce vale iterumque vale, & mihi fave, tuis fortunis studio, sissimo.

*Hæc quicumque legis, ne decipiaris Amice:
Sunt mala mixta bonis, & bona mixta malis.
Florilegas cautè quæso sequaris apes.*

F I N I S.

